

718

U. 28046
penyhojabe
ganyuanyu
Seefe

8(27)

U-88

24 MAY 2005
2 NOV 2005

(47) Ա. ՍՏՅՆԻ

U-88

UY

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ
ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ
ՄԱՍԻՆ

1720C

ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԻ ԴՐՈՇԻ ՏԱԿ,
ՍՈՑԻԱԼԻՉՄԻ ԴՐՈՇԻ ՏԱԿ
(ձևը հարկրդային գրազների մուտքեկան
անաչին համագումարում)

3307

1935

Պատ. խմբ. Տ. Խորունի
Տեխ. խմբ. Տ. Խաչվանյան
Սրբազրիչ Ա. Արզյան

Պետհրատի տպարան
Գլավիլիտ 262, պատ. 906
հրատ. 3388, տիրած 1000

Սորհրդային գրողների համագու-
մարն անցնում է բացառիկ հաջողու-
թյամբ և շրջապատված է մեր յերկ-
րի մեծ ուշադրությամբ:

Դեռ մի քանի ամիս առաջ կային
մարդիկ, վորոնք տարակուսում էին
թե պե՞տք է արդյոք գովարել այս
արտասովոր համագումարը, մի բան
դուրս կղա՞ր արդյոք գրանից: Նույն
իսկ համագումարի նախորդակին
այդպիսի խոսակցություններ էին
լինում:

Բայց ահա համագումարը բացվեց:
Համագումարը շարժվեց: Նա հսկա-
յական թափ առավ: Այժմ արդեն
այդ համագումարի 13-րդ որն է,
այն ինչ վոչ մեր հարգելի նախագա-
հը, վոչ նախագահության ֆլեգմա-

տիկ անդամ Դեմյան Բեդնին և վոչ Ել
Հոգսերով տարված Բորիս Պաստեր-
նակը, վոչ վոք չգիտե, թե ինչպես
կանգնեցնի այժմ այդ համազումա-
բը, — այնքան բարձրաթիվ ստեղծագոր-
ծական հարցեր արծարծեց նա, այն-
քան ստեղծագործական յեռանդ դար-
պացրեց նա իր ընթացքում :

Համազումարը, անտարակույս,
հակայական յերեւոյթ կհանդիսա-
նա և հանդիսանում է այժմ մեր դրա
կանության մեջ : Բոլորն Ել, և մանա-
վանդ գրողները, զգում են, վոր հա-
մազումարից հետո զբաղանությունն
այլ բան կգառնա, վոր նա կբարձրա-
նա նոր աստիճանի : Յեւ զբաղանու-
թյան արագա պատմաբանը զբաղան
տարեգրությունը հաշվել Վակսի, ի-
հարկե այսպես, մինչև խորհրդային
գրողների առաջին համազումարը
և նրանից սկսած :

Ընկերներ, այս համազումարում
զտնայում են Խորհրդային Միության
բոլոր ժողովուրդների գրողները :
Սյատեղ հաջաբվել են Միության ժո-
ղովուրդների ամենալուրակյալ ին-
տելիգենցիայի ներկայացուցիչները :

Նրանք այստեղ են յեկել իրենց հա-
ղող բոլոր հարցերով : Արդարև, հա-
մազումարում և՛ Ալեքսեյ Մաքսիմո-
վիչի գեղուցման մեջ, և՛ Խորհրդային
Միության առանձին հանրապետու-
թյունների ներկայացուցիչների գե-
ղուցումներում, ցայառն կերպով
պատկերվեց այն ամբողջ ամենահա-
րուսա փորձը, կուրտուրական այն
ամբողջ ժառանգությունը, վորը գո-
յություն ունի մեր հանրապետու-
թյուններում : Համազումարն ակնա-
ռու կերպով ցույց տվեց, վոր մեր
յեղբայրական ընտանիքում ապրում
են այնպիսի ժողովուրդներ, վորոնք
իրենց կուրտուրան հաշվում են դա-
բերով ու հազարամյակներով :
Մենք, անտարակույս, ավելի հարս-
տացած դուրս կդանք այս համազու-
մարից :

Արդեն համազումարից առաջ մեծ
աշխատանք էր կատարվել Խորհրդա-
յին Միության ժողովուրդների գրա-
կանությանը ծանոթանալու ուղղու-
թյամբ : Սակայն, համազումարում
մեր լսածի հիման վրա կարելի չէ ա-
սել, վոր մենք միայն լակտքն ենք

տալրում այն մեծ աշխատանքի, վորի նպատակն է խորհրդային Միութեան ժողովուրդների գրողների փոխադարձ ծանոթացումն ու մերձեցումը, գրողների ծանոթացումը խորհրդային յերկրի ժողովուրդների բարձրագույն մանի հարուստ այն կուլտուրային, վորի մասին լայն ու պարզորոշ գաղափար է տալիս խորհրդային Միութեան գրողների առաջին համագումարը:

Այստեղ հանդես յեկան խորհրդային Միութեան զանազան ժողովուրդների ներկայացուցիչները, զբաղան զանազան հոսանքների ներկայացուցիչները: Նրանք բոլորն ել իրենց ձե վով և իրենց գրականութեան համեմատ ելին դնում ստեղծագործական հարցերը: Սակայն նրանց բոլորին ել միացնում եր մի բան, նրանց բոլոր յերույթները պտտում ելին այն բանի շուրջը, վորի համար պայքար է մղում մեր յերկիրը՝ սոցիալիզմի գործի շուրջը:

Մենք կարող ենք լիակատար իրավունքով ասել, վոր այս համագումարը, վորտեղ հավաքվել են խորհրդա-

յին Միութեան ժողովուրդների ինտելեկտիցիայի լավագույն մասի ներկայացուցիչները, բացի իր գրական նշանակութունից, ունի նաև քաղաքական խոշոր նշանակութուն, վորովհետեւ այդ համագումարը ձեւակերպում ու ամրացնում է արդեն վարուց սկզբած մի պրոցես՝ Խորհրդային ժողովուրդների ինտելիգենցիայի միացումը խորհուրդների դրոշի տակ, սոցիալիզմի դրոշի տակ (ծափեր):

ՄԵՐ ԳԻԾԸ, ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՌԵԱԼԻԶՄԻ ԳԻԾԵ Ե

Համագումարում տեղի ունեցավ ստեղծագործական աշխույժ դիսկուսիա: Այստեղ շոշափվեցին զբաղան ստեղծագործութեան բոլոր հարցերը: Այդ է հիմնական տարբերութունն այն ժամանակներից, յերբ զբաղան շարժմանն ուղղութուն եր տալիս ՌԱՊՊ-ը: Դուք հիշում եք, վոր ՌԱՊՊ-ն ունեւ իր «հիմնական դիժը», իր «դիտարկութեան քարտուղարը», իր «հիմնական պլատֆորմը», վոր փորձում էլին փաթաթել բոլոր գրողներին վր-

դին: Դուք հիշում եք նաև այն կատարելի վեճերը, վորոնք ստեղի եյին ունենում այդ պլատֆորմի ամեն մի կետի, ամեն մի ստորակետի շուրջը:

Համկոմկուսի կենտկոմի ասլրիլի 23-ի (1932 թ.) վորոշումը «գրական-պեղարկեսաական կարմակերպու-թյունների վերահատուցման մասին», վերջ գրեց ՌԱՊՊ-ի գրոյության, վորը վերածվել էր խորհրդային գրական-նության հետադա գարգացման արդևակի, հիմք գրեց Խորհրդային Գրողների Միության և բերեց այն քաղաքական ու ստեղծագործական վերելքին, վորի վայրուն ասպացույցն է խորհրդային գրողների համագումարը:

Խորհրդային գրողների ասաջին համագումարում ստեղի յե ունենում ստեղծագործական ազատ վիակուսիա, ազատորեն քննարկվում են ստեղծագործական բոլոր հարցերը: Այս համագումարում, ստեղծագործական հարցերի շուրջը չի ասաջարկվում վոչ մի բանաձեյ, վոր պարտա-

դիր լիներ յուրաքանչյուր գրողի համար:

Յերբ քննարկվում էր համագումարի աշխատանքի ծրագիրը և զեկուցողներ եյին ասաջարկվում այս համագումարի համար հարկալ կագովորման համագումարի այդ ծրագիրը և զեկուցողներին համաձայնեցնում էր մեր կուսակցության հետ: Յես կարծում էմ, վոր այդ գաղտնիք չե վոչ վոքի համար: Սակայն դա բնալ չի նշանակում, վոր ամեն մի զեկուցում, վորպես կանոն, ինչ վոր պլատֆորմ է, վորտեղ վո'չ մի ստորակետ, վո'չ մի խոսք, վո'չ մի փոփոխության յենթակա չե և պարտադիր է նրա անչեղ կատարումը: Այդպես չե, ընկերներ: Դա կլիներ սեղմել ստեղծագործական նարաձեռնությունը:

Մեկ մոա չկան կուսակցության ու կառալարության այնպիսի վորոշումներ, վոր պաշտոնական բնութագրումներ և զնահատումներ տրվեն ասանձին գրողներին, վոր պրոգայիկներին և բանաստեղծներին տրվեն զա

նազան աստիճանի ինչ վոր պատ-
վանչաններ, շքանչաններ, խրախուս-
ման նշաններ կամ պախարակման
ու պարսավանքի նշաններ: Ինձ հայտ
նի չե նաև կուսակցության ու կա-
ռավարության վոչ մի վորոշում՝ Մա-
յակովսկուն «սրբացնելու» մասին:
Մայակովսկին հզոր բանաստեղծ է,
հեղատիրության բանաստեղծ, աա-
կայն մենք վորոշում չունենք, վոր
մեր ամբողջ խորհրդային պոեզիան
հավասարենք միմիայն Մայակովս-
կուն: Յեվ, յեթե բնկեր Բուխարին
իր զեկուցման մեջ դնահասական ար-
վեց բանաստեղծների առանձին յեր-
կերին և ստեղծադրությանը, ա-
պա այդ բանը նա արեց դարձյալ
համազումարում ստեղծադրական
հարցեր արծարծելու կարգով: Այդ
ամենևին չի նշանակում, վոր այս
համազումարում ամեն մի բանաս-
տեղծ ստացալ կուսակցությունից
կամ կառավարությունից իր պատվա
նշանը, վորով պետք է հեռանա այս
համազումարից: Իսկ իրենք Բյուրով-
բատիզմի մեծադուլն արտահայտու-
թյունը, իսկ դուք դիտեք, վոր չկա

ավելի անհրաժեշտ պայքարող բյու-
րովբատիզմի դեմ, քան մեր կուսակ-
ցությունը:

Մեկ և մեկ հասարակական կար-
ծիք, ֆնկադատություն, բերեցող-
ներ, վորոնք անկ են վերջին տարի-
ներին և վորոնք իրենք շատ լավ են
հասկանում, քե վո՞ր յերկի ե արժե
քավոր ու արժանի գովասանիք և վոր
յերկը՝ արժանի յե պախարակման:

Մակայն յեթե մեզ մոտ, գրականու-
թյան մեջ, տեղի յե ունենում ազատ
ստեղծադրական մրցություն և ըս-
տեղծադրական հարցերի ազատ
քննարկում, ապա այդ բնավ չի նը-
շանակում, թե մեզ մոտ վոչ մի գլխ
ձկա գրականության մեջ: Վո՞չ, ըն-
կերներ, մենք ունենք վորոշ դիժ մեր
գրականության մեջ և դրա մասին
խոսվեց համազումարի համարյա բո-
լոր յելույթներում: Դրա մասին խոս-
վեց նաև Ալեքսեյ Մաքսիմովիչի զե-
կուցման մեջ և կենտկոմի քարտու-
ղար ընկ. Ժգանովի յելույթում: Մեր
գլխը՝ դա սոցիալիստական ռեալիզմ
է (ծափեր):

Դուք ինքնեք, ձեր բանաձևում,

ասացիք, վոր ուզում եք ստեղծել սոցիալիզմի վոզով համակիւած յերկեր: Դա յե խորհրդային գրականու-թյան գիծը: Իսկ բոլոր մնացածում, ազատ ստեղծագործակա՞ն մրցու-թյուն:

Մեզ մոտ չափից դուրս խմատա-կություններ են անում սոցիալիստա-կան ռեալիզմի շուրջը: Սոցիալիստա-կան ռեալիզմը բնաւ ինչ վոր գործիք ներքի հալաքածու չէ, վոր տրվի դը-րողներին՝ գեղարվեստական յերկեր ստեղծելու համար: Մի քանի գրողներ սահանջում են, վոր նրանց տրվի սո-ցիալիստական ռեալիզմի տեսությու-նը բոլոր մանրամասնություններով:

Դուք ինտելիգենցիայի յալազույն մասի ներկայացուցիչներն եք: Ձեռն շատ ե տրվել, նրանից շատ ել կպա-հանջվի»: Յերբ ասում են, թե մեզ պետք ե ցույց տալ սոցիալիստական ռեալիզմը, ապա այստեղ, գրողներին համազումարում, կարող ե լինել մի այն մի պատասխան՝ սոցիալիստա-կան ռեալիզմն ամենից լավ կարող ե ցույց տրվել գեղարվեստական այն

յերկերում, վորոնք ստեղծում են խորհրդային գրողները:

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԳՐՈՂՆԵՐԸ ՇՐՋԱՊԱՏՎԱԾ ԵՆ ԱՇԽԱՏԱՎՈՐՆԵՐԻ ՍԻՐՈՎ ՅԵՎ ՀՈԳԱՏՎ ԲՈՒԹՅԱՄԲ

Խորհրդային գրողներին համազումա-րի բնորոշ գիծն այն լարված ուշա-դրբությունն ե, վորով շրջապատել ե համազումարը մեր ամբողջ յերկերը: Ինչ չխոսվեց այն հարցի մասին, վոր Խորհուրդներին յերկրում վոճնացվել են այն անջրպետները, վորոնք անցյալում գեղարվեստագետին անջատում էին ժողովրդից: Սակայն յես կար-ծում եմ, վոր գրողներին շատերն այդ բանն իր ամբողջ ուժով առաջին անգամ գրացին այստեղ, խորհրդա-յին գրողներին համազումարում: Զե-ղանից շատերը միայն այստեղ գրացին, թե ինչպիսի սի-րով, ինչպիսի ուշադրությամբ ե շրջապատում մեր ժողովուրդն իր ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԻՆՏԵԼԻԳԵՆՑԻԱՅԻՆ, ինչպիսի հողատարությամբ ե վերա-բերվում նրան: Դուք տեսնում եք,

Թե ինչպես ամբողջ յերկիրը հետե-
վում է համադրամարի աշխատանքին,
Թե ինչպես զգալուն կերպով արձա-
գանքում է նա գրողների ամեն մի յե-
լույթին: Այդ ցայտուն կերպով ցու-
ցադրվեց այստեղ, համադրամարում,
բանվորների ու կոլտնտեսականների
բազմաթիվ պատվիրակույթյունների,
Կարմիր բանակի, նախատորմի, յերի-
տասարդութան և արվեստի մյուս
ճյուղերում աշխատողների ներկայա-
ցուցիչները յելույթներում:

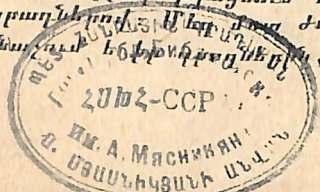
Այդ տեսանք մենք Մոսկվայի կուլ-
տուրայի և հանգստի պարկում, Կա-
նաչ Թատրոնում, վորտեղ հավաքվել
էին Մոսկվայի մի քանի տասնյակ
հազար պրոլետարները՝ Չերմազին
վողջունելու խորհրդային գրողների
համագումարը: Յերբ գրողների այդ
հանդեսին ներկա գտնվողները տեսան,
տասնյակ հազարավոր հանդիսատես-
ներ, այդ հսկայական ամփիթատրոնը
բաց յերկնքի տակ, այն լուսինը, վոր
կախված էր այդ ամփիթատրոնի վե-
րեյը (ընդվորում գրողները հարց ե-
լին տալիս՝ «Միթե՞ այդ լուսինն ևս
կախ է սույն պարկի գիրեկտորը»), և

պա նրանցից շատերի յերեվակայու-
թյան մեջ վերակենդանացան անտիկ
Հունաստանի անմոռանալի պատկերնե-
րը, վորտեղ արվեստն անխղճիթոյնն
կապված էր ժողովրդի հետ:

— Լավ կլիներ, վոր այս բեմում
բեմադրվեր «Նշխարը», դուրս պըր-
ծալ այն ժամանակ Ա. Տոլստոյի բե-
րանից: — Կամ կազմակերպել բանաս-
տեղծների ու յերգելիչների մրցու-
թյուն, — ավելացրեց մեկը:

Արդյոք չե՞ք կարծում, ընկերներ,
վոր այժմ, պատմական զարգացման
մի այլ աստիճանում, երկիրակամու-
թյան ու ռադիոյի դարում, մեր
յերկիրում հաստատված սոցիալիզմի
ու խորհրդային իշխանության դա-
րում, մենք հասել ենք արվեստի լա-
վաղույն ժամանակներին, յերբ ժողո-
վուրդն ու գեղարվեստադետը կազ-
մում են մի ամբողջութուն: Մեզ
մոտ հետզհետե անհետանում են գրա-
կան այն ճամարտակները, վորոնք ըն-
դունալրաններում, պինդ փակելով
դռները, իրար խլացնում են ճոռո՞
տիրազնություն: Մեր այդ ժողովուրդը
ճանաչում է իր իրավունքները, նա գոր-

3821

ծարաններում, կոլանտեսուլթյուններում, աներում, ախումբներում և կարմիր բանակում քննարկում և ամեն մի նոր ստեղծագործութիւն: Մեզ մոտ ամեն մի լավ յերկ վաթրկենարար տարածվում և ամբողջ յերկրում՝ Ինչուուսիայից մինչև Սաղազ օվկիանոսի ափերը:

Չուր չէ վոր այտեղ, Համազումաբում, Ա. Մ. ԳՈՐԿՈՒ ղեկուցման մեջ, գրողների յելուլթներում այնքան շատ խոսվեց ժողովրդական ըստեղծագործութիւն մասին: Այո, մեզ ժողովուրդը նորից հրապարակ և հանում իր յերդիչներին և իր նկարիչներին: Ամեն տարի բարձրանում են նորանոյր ուժեր, նոր գրողներ, վորոնք դուրս են գալիս բանվորների և կոլանտեսականների միջից, վորոնք յերբեմն իրենց առաջին ստեղծագործութիւններով հայտնի յեն գառնում ամբողջ յերկրին:

Այսօր ՄՏԱՎՍԿԻՆ պատմում ևր այլ յերիտասարդ գրողների մասին, վորոնց թիվը տարեց-տարի ավելանում և, վորովհետև աճում և մեր կուլտուրան:

Մյուս կողմից, այն ղեկարվետաղետները, վորոնք առաջ մեկուսացած էին, այժմ դալով պրոլետարիատի մոտ և ընդունելով խորհրդային իշխանութիւնն պրատֆորը, մերձավորու հարազատ են դարձել մեր ժողովրդի համար:

Յերբ այտեղ հանդես էին գալիս բանվորների և կոլանտեսականների ներկայացուցիչները, նրանք ասում էին մեզ՝ «նկարագրեցեք մեր աճումը, մեր պայքարը՝ սոցիալիզմի համար»:

Ամեն մի մարդ, վորը վողջունում էր համազումարն այս ամբիոնից, սկսած Մոսկիայի այն կոլանտեսուհուց, վորը խոսում էր հիանալի, դունեղ լեզվով և մինչև Ստալինի անվան գործարանի վարպետը, ստեղծվել են հեղափոխութիւնն կողմից, կովիվել են սոցիալիզմի հաղթանակի համար մրդվող համառ պայքարում:

Յեա վերհիշում եմ մեր քննադատներին մի քանի իմաստակութիւնները, վորոնք պտույտ են գալիս այն մի քանի հիմնական դրուլթների շուրջը, վորով ղեկավարվում են մեր դը-

րողները և իրենց դասադուլթյուններ-
 րով աշխատում են լուվանդակագուրդի
 դարձնել այդ դրուլթյունների իմաստը :
 Հայտնի չե Ենգելսի այն դրուլթը ,
 թե գեղարվեստագետը պետք է պատ-
 կերի տիպիկ բնավորությունները և
 տիպիկ հանդամանքները : Ահա , յեթե
 խոսենք բանվորների , կոլանտեսական
 ներքի ու կարմիր բանակի ներկայա-
 ցուցիչների այն բնավորությունների
 մասին , վորոնք հանդես յեկան այս-
 տեղ , այս ամբիտնի վրա , ապա վոչ
 վոք այնքան ակնառու կերպով չի ար
 դարացնում Ենգելսի այդ դրուլթը ,
 ինչպես նրանք , վորովհետեւ այդ բնա
 վորություններն ստեղծվել են տիաս-
 նային դասակարգային այն պայքա-
 րում , վորը ծավալվել է մես յերկ-
 րում , այս բոլոր տարիներին ընթաց-
 քում :

Վոմանք այսպես են դասում թե
 Ենգելսի առաջին դրուլթի հետ տի-
 պիկ բնավորություններին վերաբեր-
 յալ դրուլթի հետ մենք կարող ենք
 հաշտվել : Իսկ ինչ վերաբերվում է
 տիպիկ հանդամանքներին վերաբեր-
 յալ յերկրորդ դրուլթին , ապա դա ,

ճիշտն ապա՞ , անտեղի չե : Դա իմ
 կարծիքով խոչորագույն սխալ է :
 Մենք չենք կարող հասկանալ , մենք
 չենք կարող ցույց տալ վոչ մի բնա-
 վորություն , առանց ցույց տալու ,
 թե ինչպես է պայքարել այդ մարդը ,
 ինչպեսի խոչընդոտների , ինչպիսի
 թշնամիների դեմ է պայքարել , ինչ-
 պես է կոփվել այդ պայքարում :

Մեր ամբողջ կուսակցությունը , Լե
 ճիճի-Ստալինի կուսակցությունը ա-
 ճեց ու կոփվեց սոցիալիզմի համար
 մղվող պայքարում : Այդ պայքարում
 կոփվեց և բանվոր դասակարգը : Մեր
 գեղարվեստագետները պետք է զգաց
 նել տան այդ բանն իրենց ստեղծա-
 գործություններում : Նրանք պետք է
 յերբեմն գտնեն այն փոքր , մանր դը-
 ծերը , վորոնք ընդդժում են այդ հիմ
 նականը , մեր յերկրում բնավորու-
 թյուններ յերևան բերելու ու ստեղծե-
 յու ասպարիզում :

ԶԵԼՅՈՒՍԿԻՆՅԱՆՆԵՐԸ ՀԵՐՈՍԱԿԱՆ ՊՐՈ-
 ԼԵՏԱՐԱՏԻ ՊԱՏԿԵՐՆ ԵՆ

Այստեղ հանդես եր յեկել ՈՏՏԻ
 ՅՈՒԼԵՆՎԻԶ ՇՄԻԴՏԸ : Նա ասաց ,

առաջին հայացքից ինչ վոր պարզ,
բայց շատ նշանակալի մի բան, վորի
վրա իմ կարծիքով, պետք է լուրջ ու
չաղբուժյուն դարձնեն մեր գրողնե-
րը: Ոտառ Յուլյեֆիչն ասաց՝ «Արկ-
տիկայում, սառցադաշտի վրա, դժվա
բացույն տրագիկ պայմաններում,
վարդկանց ձեռք յերևան յեկան այն
հասկուրքունները, վորոնք առաջ
գտնվում էյին նրանց մեջ քագնված
վիճակում, սակայն վորձնց դաստիա
րակել եր խորհուրդների յերկիրը»:

Իմ առջև գրված է մի գիրք, վո-
րը պետք է բաժանել համազումարի
այստիկրակներին և վորի վրա յես
կարծում եմ զուր բոլորը ել ուշա-
դարձյուն կդարձնեք: Դժբարտա-
բար այդ գրքի մասին փոչ վոք չեո-
տեց համազումարում: Այդ գիրքը կոչ
վում է «Ինչպե՞ս փրկեցինք մենք չեկ
յուակինյաններին»: Խորհրդային Մե-
ուկյան հերոսները չապասեցին, մի-
չևի, վոր մեզ գրողները ներշնչվեն
և նկարագրեն նրանց քաժադործու-
թյուններն Արկտիկայի սառցադաշ-
տերում: Նրանք իրենք գործի լժվե-
ցին և յերկու ամսում իրենք գրեցին

այդ գիրքը: Այստեղ, պարզ ու անպար-
ճույճ խոսքերով, ուղաշուներից ամեն
մեկը՝ Լյուսիգեվսկին, Լեվանեվսկին,
Սլեպնյովը, Մուլոկովը, Կամանինը,
Վալսոյյանովը, Դորոնինը պատմում
են իրենց կյանքը, աջն բանը, յի ինչ
պես են սովորել, ինչպես են կատա-
րել իրենց հերոսական քաջագործու-
թյունները:

Դա զարմանալի գիրք է: Դա կյան-
քի մի հատված է: Դա վերջին ժամա-
նակներս լույս տեսածների մեջ ամեն
նահեռաքրքրական գրքերից մեկն է:
Նրա հրատարակումը վկայում է, վոր
մեր ժողովուրդն ասպարեզ է հանել
այնպիսի հերոսներ, վորոնք վոչ միայն
քաջագործություններ են կատարում,
այլև ղեկան պատմել իրենց մասին,
իրենց քաջագործությունները մա-
սին: Այդ նոր յերկույթ է մեր պրա-
կանության մեջ: Յերբ զուր աչքի
անցկացնեք այդ գիրքը, կտեսնեք
թե ինչ մարդիկ են նրանք: Մեկը
ծնվել է Մոսկվայի մոտ մի գյու-
ղում, մյուսը՝ Լենինգրադի մոտ, յեր
բոլորը՝ Պոլտավայում: Նրանց կյան-
քի ուղին տարբեր է յեղել: Նրանցից

չատերն իրար չեն հանդիպել մինչևի վանկարեմ և Ուելլեն: Սախաջն այդ տեղ ընկնելով, նրանք սկսել են գործել միասին, վորպես հեղափոխության պողպատակուռ ջոկատը (ծափեր):

Ով է ստեղծել նրանց: Կարգալով այդ գիրքը, դուք կտեսնեք, վոր այդ մարդկանց ստեղծել է հեղափոխությունը:

Յերբ մեր ժողովուրդը մեծարում էր չեւրոսակինյաններին, նա նրանցոյ մեծարում էր վոչ միայն նրանց անձնական արիությունն ու հերոսությունը: Թերեւս այն դրողի մոտ, վորը կակսի նկարագրել այդ քաջագործությունը, նա կպատկերվի, վորպես անձնական հերոսության, անձնական արիության այն որինակներից մեկը, վորոնց թիվը բավական շատ է: Դա մեծագուշն սխալ կլիներ: Վո՛չ: Այդ մարդկանցից ամեն մեկն իր պատմությունն ունի: Սառցադաշտում կատարվածը նույնպես իր պատմությունն ունի: Յերբ մեր յերկիրը մեծարում էր Արկտիկայի հերոսներին, նա տեսնում էր նրանց մեջ իր պատկերը,

սառցադաշտում կատարվածի մեջ նա տեսնում էր խորհուրդների ամբողջ յերկրի պատկերը, հերոսական պրոլետարիատի պատկերը: Այնտեղ դրսեվորվեց յերկու հատկություն, վոր հատկանշում է մեր աշխատավոր մասսաներին՝ դրսեվորվեց—հերոսություն, վոր ցուցաբերեց մեր ժողովուրդը բանվոր դասակարգի ղեկավարությամբ, յերբ նա պատմության մեջ առաջին անգամ ճանապարհ հարթեց դեպի նոր ապագան, դեպի նոր իրավակարգը, և դրսեվորվեց այն մեծագուշն կազմակերպվածությունը, առանց վորի հերոսությունը կտրված կլիներ հողից, հողազուրկ կլիներ, առանց վորի չէին կարող կատարվել այդ բոլոր մեծ գործերը:

ՍՏԵՂԾԵՆՔ ՄԵՐ ՀՐԱՇԱԳԵՂ ԵՊՈՆԱՅԻՆ ԱՐԺԱՆԻ ՅԵՐԿԵՐ

Դա հոկայական նշանակություն ունի գեղարվեստագետի համար դեղարվեստական ստեղծագործության համար: Կլասիկներից մեկը, վորը վախճանվել է վաղուց, բայց «ներկա

յե» տվյալ համազումարում, ասել էր, վոքո աշն ուեսլիզմը, վորն էր քթի տաս կից դենը չի տեսնում, խեբացնոր Փանտաստիկայից վատ է, վորովհետեւ նա կույր է:

Չեւյուսկին յանների ուրինակը դեզար վեստադետին ստվորեցնում է, վոր չի կարելի սահմանադիտել միայն յուսանկարելով, չի վարելի սահմանադիակել անցքերի արտաքին նկարագրումով: Գեղարվեստագետը պետք է դոնի աշնպիսի դժեր, վորոնք դրոնե վորեն յերեվույթների վոխադարձ հստը, վորոնք ցույց տան, թե վորտեղից է աճել մարդը, վորտեղից են առաջ յեկել այն հասկությունները, վորոնք հնարավորություն են ալել հերոսության հրաչքներ գործելու, կարգակերպվածության աշնպիսի հրաչքներ, վորոնցով հիանում է սոբողջ աշխարհը:

Այստեղ շատ խոսվեց, վոր մեր արվեստը պետք է բովանդակայից լինի: Դա միանդամայն ճիշտ է: Այժմ մեզ մոտ չկան Փորմարիզմի բացահայտ պաշտպաններ: Ճիշտ է, դեռես կան մարդիկ, վորոնք նզովում են Փորմա

րիզմը, և միեւնույն ժամանակ անց են կացնում վերջինս իրենց դրվածքներում, կամ քննադատության մեջ: Այդպիսի դեպքեր, զժախտաբար, դեռ լինում են: Սակայն բովանդակագուրկ արվեստի դեմ մղվող պայքարում, աշնպիսի արվեստի դեմ, վորն արտացոլում է բուրժուական աշխարհի նեխումն ու քայքայումը, մենք պոքեն վճռական հաղթանակ ենք ձեռք բերել: Մեր դեղատրվեստագետը դիտակցում է, վոր նա իր յերկերում պետք է տա վոչ թե պարզապես մի գեղեցիկ սոցետկա, այլ բովանդակայից մի ստեղծագործություն, վորը վոգեչնչի, կոչ անի և առաջ մղի: Յես կարծում եմ, վոր արվեստագետն այն ժամանակ, յերբ նա ստեղծագործում է, յերբ նա ստեղծում է իր յերկը, յերբ նա իր սոբողջ ուժը բարում է, ուզում է, վոր իր ստեղծագործության պատկերները, ամեն մի միտքը, ամեն մի զգացմունքը, ամեն մի խոսքը հասնի ընթերցողի սրբուն: Այդ տեսակետից մեզ որինակ է տալիս Ալեքսեյ Մաքսիմովիչ Գորկին: Նրա յերկերը բոլորն էլ կերպված են

ԽՈՐՀՐԿԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ
ԴՐՈՇԸ

(Ճառ Ուկրալիցայի Խորհրդային գրականքի
համագումարում)

Ընկերքնե՛ր, մենք կտրվեցինք
մեր անմիջական աշխատանքից
և չնայած աննպաստ յեղանակին,
Մոսկվայից թռիչք կատարեցինք այս
տեղ նրա համար, վորպեսզի մասնակ
ցենք մեզ համար ուրախ այս անցու-
ղարձին—ուկրայինական գրողներին
1-ին համագումարին: Այդ համագու-
մարը մեզ համար նույնպես ուրախալի
յե, ինչպես և այստեղ ներկա յեղող բո-
լորի համար: Մոսկվայի գրողները սա-
վառնակով թռիչք կատարեցին, չնա-
յած այն բանին, վոր շատերին նա
սպառնում էր անահաճո ապրումներ,
սակայն, վորպեսզի իսկույն հասնեն
համագումարի բացմանը և բերեն
Միութենական կազմկոմիտեյի և ուսս
գրողների վողջույնները (ծափահա-
րուքյուններ):

Յես պետք է ձեզ վողջունեմ այն

կայմակերպութեան կողմից, ուր յետ
աշխատում եմ՝ Համկոմկուսի կենտ-
րոնի կողմից (բուռն ծափահարու-
թյուններ. ձայներ՝ ԿՅՅՅՅ ԸՆԿ-
ՍՏԱԼԻՆԸ. ՈՒՌԱ՛) :

Ընկերներ, յերբ մենք լսեցինք այս-
տեղ բնդարձակ գեկուցումներ ուկրա-
յինական գրականութեան մասին,
մենք նրանց մեջ զգացինք վաչ աչ-
քան փաղաչ տեղի ունեցած պաշքարի
փառողի հոտը, պաշքար, փոք ուղղ-
ված եր նացիոնալիստներին գեմ,
նրանց գեմ, սվքեր ուզում էին դա-
մաճանել մեր հայրենիքին, դավա-
ճանել Խորհրդային Միութեանը, թրշ
համուն մասնել Խորհրդային Ուկ-
րայինան: Այդ պաշքարը տեղի ու-
նեցա՞մ մտախի անցյալում մեր աչքերի
ստաջ, շատերն յեղան նրա մասնակից
ները, նրա վկաները. նա տեղի ունե-
ցա՞մ այստեղ և շատերը գիտեն այն
մարդկանց, փորոնք գտնվեցին բարի-
կառի այն կողմը, նրանք, փորոնք
տեղան էլին գնում սոցիալիզմի գոր-
ծի տակ, նրանք, փորոնք ցանկացան
դավաճանել Խորհրդային Ուկրայի-
նային: Ծտտերը խզեցին իրենց անձ-

նական կապերը: Այդ մարդկանց
դուք ճանաչում ելիք, սակայն, բնկեր
ներ, այնպիսի հարցերում, ուր խոս-
քը վերաբերվում է հիմնականին,
մեր հարադատ, սոցիալիզմի գոր-
ծին, այնտեղ խնայելու մասին փոշ
մի խոսք չի կարող լինել, այնտեղ
անթույլատրելի յե վորեւէ հաշտողա-
կանություն, այնտեղ պետք է խաչ
գնես ըս բոլոր փոխհարաբերություն-
ների վրա և նրանց վրա, սվքեր դա-
վաճանեցին մեր հայրենիքին, սոցիա-
տալորները հայրենիքին. այդ դավա-
ճաններին խնայել չի կարելի և չենք
խնայի (ծափահարություններ) :

Ընկերներ, վերջին ժամանակներս
ուժեղացել է հետաքրքրութեանը
այն բանի հանդեպ, թի ինչ և կա-
տարվում ուկրայինական խորհրդա-
յին գրականութեան մեջ, վորովհետեւ
ուկրայինական խորհրդային գրակա-
նությունը, վերջին տարիների բնթաց
բում, ստեղծել է մի շարք խոշոր
գործեր: Այդ տեսակետից մեր սուս
գրողներն ել նրանցից սովորելու բան
ունեն: Ռուս գրողներն սկսում են

ուշադրութեամբ դիտել, թե ինչ է կատարվում այստեղ, Սորհրդային Ռեկրայինայում և բարձրագույն բնական է: Մենք պետք է իրխանակենք մեր փորձը, առաջել ևս, վոր գրականություն թյան դարգացումը, նույնիսկ յեթե վերջնենք առանձին ջոկատները, առանձին բնագրայառներում ընթանում է վոչ միատեսակ: Յեթե, որինակ, ՌՄՖՈՆ-ում, Մոսկվայում, շատ և ավելի շա՛վ ներկայացված է արձակը, անգամ այստեղ, ինչպես յե ծանոթ եմ, վերջին ժամանակներս ավելի ուժեղ է, ասենք գրամատուրգիան, և ապա՝ սրտիկան: Դուք գիտեք, վոր մի շարք գրամատուրգիան գործեր ներկայումս հանդես են յեկել միութենական հրատարակը, մի շարք պիեսներ բեմադրվում են Մոսկվայի թատրոններում, Լենինգրադի թատրոններում: Յե՛վ այստեղ մենք տեսնում ենք ա՛հա, թե ինչպես է նոր կուլտուրա ստեղծվում: Այստեղ գրում են գրողներ իրենց թեմայի մասին, ուկրայինական նյութի մասին: Նշանց հետ է Ռեկրայինայի կուլտուրան, նրանց յես է Ռեկրայինայի աշ

խատավոր մասնակերի պայքարի փորձը, նրանք գրում են ուկրայինական լեզվով, այնուամենայնիվ նրանց մի շարք արտադրությունները ստանում են համամիութենական նշանակություն, վորովհետե՛վ այն, ինչի մասին այստեղ էր լեզվով խոսում է գրողը, սա հարազատ գործ է և ընդհանուր է մեզ բարբա համար:

Ընկերներ, մենք այստեղ արդեն խոսեցինք այն պիեսների մասին, վորոնք ներկայումս բեմադրվում են Մոսկվայում և Լենինգրադում գրանք են ընկ. ընկ. Միկիտենկոյի, Կորնեյչուկի, Կոչերգի պիեսները: Պետք է ձեզ ասեմ, վոր վերջին ժամանակներս գրողների համամիութենական համագումարի առթիվ հրատարակվում են ուկրայինական արձակագիրների մի շարք գործերը: Թարգմանված են ընկ. ընկ. Պանչայի, Կուզմիշի, Կուպիլենկոյի գործերը: Չափազանց ուժեղ կերպով թարգմանական գրականության մեջ հանդես է յեկել ուկրայինական սրտիկան: Մական սա միայն սկիզբն է: Դուք, հատմանաբար լսեցիք Ռեկրայինական

կազմկոմիտեյի հանձնաժողովի աշխատանքների մասին, վորը և հենց նրանով պետք է դրազվի, վորպեսզի Մոսկվայի գրողները կարգան ուկրայինական գրողների դոթժերը, Ռեկրայինայի գրողները կարգան Մոսկվայի գրողների դոթժերը, իորպեսզի նրանք իրար հետ ծանոթանան, յավազույն յերկերի հետ փոխադարձ ծանոթացման կարգով:

Այստեղ յես ձեզ պետք է ասեմ, վոր վերջին ժամանակներս մեզ մոտ յեղան գրողների բալական շատ հանդիպումներ, վորի մասին ժամանակին գրեց Ա. Մ. Գորկին: Յերբ վոր հարցրին գրող Ռիլկեյին, թե նա արդոք ճանաչում է գրող Պիտեր Այյտամբերգին նա պատասխանեց. «կարժես թե յես այդ գրողի հետ ճաշել եմ մի անգամ»: Յեթե խոսենք մեր գրողների և ուկրայինական գրողների ծանոթության մասին, դժբախտաբար, մինչեղ այժմ. նա հաճախ կատարվում է ճաշկերույթի կարգով թե Մոսկվայում և թե այստեղ, սակայն միմյանց գրվածքները քիչ են կարդում: Գրողների Միությունը

վարպես ստեղծագործական կոլեկտիվ, լատարժանավույն, կրարձրանա միմիայն այն ժամանակ, յերբ գրողների ծանոթությունը կլինի վոր միայն հանդիսավոր հանդիպումների կարգով, այլ կլինի հիմնական ծանոթություն նրանց գրական գործերի հետ, նրանց արտադրությունների փոխադարձ ստուգման և փոխադարձ բնագատության հետ: Յես ձեզ պետք է ասեմ, վոր այս տեսակետից ուկրայինական հանձնաժողովի աշխատանքը դեռևս չի վերջացել: Մեզ մոտ յեղավ հանդիսավոր կարգով մի հանդիպում ևս, ուր ուկրայինական գրողները հանդես յեկան կոմ. ախալե միայում: Յեղան նաև ժողովներ, ուր բնկ բնկ Գլադկովը և Բեդիմենյուկին ղեկուցումներ կարդացին ուկրայինական գրողների ստեղծագործությունների մասին. այդ աշխատանքը պետք է շարունակել: Մինչեղ համատարալում մենք պիտի կարճակերպենք նման փոխադարձ մի շարք յեղեկություններ, ուր Մոսկվայի մեր գրողները պետք է բնագատեն ուկրա-

յինական գրողներին, իսկ ուկրայինա-
կան գրողները քննադատեն Մոսկվա-
յի գրողներին: Յես կարծում եմ,
վոր այսպիսի բնույթի ստեղծագոր-
ծական հանդիպումները բացի լայն
ուբիշ վոչինչ չեն տա և այս գործը
պետք է ամեն կերպ վնասեն և
զարգացնել:

Ընկերներ, այստեղ բարձրագույն
կերպերի մեջ զարմացական հարց ծա-
ղեց, թե ինչո՞ւ այսպես յերկար է
նախապատրաստվում գրողների հա-
մամիութենական համագումարը: Յեն
թաղարվում եր համագումարը բաց ա-
նել գեռես անցյալ տարվա աշնանը,
ուսկայն համագումարի բացումը նշա-
նակված է այս տարվա ոգոտոտի
15-ին: Շատերը հարց են տալիս, թե
մի՞թե սա արդեն բավական լուրջ
նախապատրաստութուն չէ: Ինչո՞ւմ
է բանը, ինչո՞ւ յե հետաձգվում
համագումարը: Վորովհետեւ գրող-
ներին համամիութենական աստղին
համագումարը չի կարելի գիտել վոր
պես հերթական հանդես, կամ վոր-
պես հերթական մի կոնֆերանսիս,
կամ պարզապես վորպես գրողներին

«գորահանդես—ալլեյ», ուր պետք է
հանդես դան մեկը մյուսի յետեվից
մեր Միության տրիբունի վրա՝
Մոսկվայում, և խոսեն իրենց ստեղ-
ծագործական ղեկավարացիաների մա-
սին: Բանը, ընկերներ, սրանում չէ:
Բանն այն է, վոր խորհրդային դրա-
կանությունը համագումարի շեմքը
թեևակախելով, պետք է այլ կերպ դառ-
նա: Բանն այն է, վորպեսզի յուրա-
քանչյուր գրող, գնալով գրողներին
համագումարից պարզ ու խորը համո
զում ունենա այն մասին, թե ինչպես
պիտի աշխատի, ինչպես պիտի գրի,
ինչպիսի՞ մեթոդներ պետք է նա կի-
րառի իր ստեղծագործության մեջ:

Մեր գրողների միությունը ստեղ-
ծագործական կազմակերպություն է,
նա այժմ պետք է գնի հատկապես
ստեղծագործական կարգի հարցեր,
ինչպես պետք է աշխատի գրողը, ին-
չի վրա պիտի աշխատի,— սրանք
չատ խոշոր հարցեր են: Յեպ, ընկեր-
ներ, այս հարցերը կենսական հար-
ցեր են գրողի համար: Առաջ, նախ-
քան հեղափոխությունը, այս հարցե-
րը վճուում էյին պարզ կերպով.— զը

բողջ թողնված եր ինքն իրեն, նա
միայնակ եր, նա զիմանում եր մրցու
թյանը, նա ստիպված եր ինքը հար-
թել իր ճանապարհը: Բարձրագույն
զանգներ խորտակվեցին, և մենք գի-
տենք նման բարձրագույն խորտակ-
ված տաղանդներ, բարձրագույն մար-
դիկ կոսպրել են իրենց մեջքը, ծառա-
յության են գնացել շահագործողնե-
րի՝ տիրապետող դասակարգի մոտ:
Յե՛վ միմիայն ամենից ուժեղներին եր
հաջողվում ճանապարհ հարթել ի-
րենց համար և նվաճել իրենց տեղը:
Դա մեր ճանապարհը չե:

Մենք վողջ կյանքը կարճակերպում
ենք նոր ձևով: Յե՛վ գրողներին կապ-
մակերպության խնդիրը կայանում և
հենց նրանում, վարպետի ոգնի չի-
քիտաստարող գրողների դարձացմանը,
նրանց կատարելագործմանը, ոգնի
նրանց տիրապետել գրելու ճիրքին ու
վարպետությանը, հասկապես սակե
ծագործական ստուգման կարգով, վո-
խադարձ զննիչական քննադատու-
թյան կարգով, արձակեցելով վոխադետի
այս ձևով տտեղծվի ըստ հնարավորին
ամենի բարենպաստ պայմաններ՝ մե՛

խաբհրդացին գրականության պար-
զացման համար: Մրանումն է ահա
գործը: Դրա համար ել գրողներին
համազումարի առնչությամբ աշակե
մանրամասն են մշակվում բոլոր հար-
ցերը, և այս ժամանակամիջոցում
չատ բան է արված: Այս ժամանակա-
րնթացքում վճռված է վոչ թե հասա-
րակ, այլ խոշորագույն քաղաքական
հարց՝ այն մասին, թե արժ պետք է
մանի գրողների միության մեջ: Յե՛վ
չնորհիվ կատարված աշխատանքի,
մենք տեսնում ենք, վոր միությունն
արդեն ստեղծված է, վոր այս տարի-
ներին ընթացքում գրողները ծանոթա-
յան իրար հետ, խմացան, թե ում
պետք է ընդունել, ում չպետք է ըն-
դունել, վորումհետև ջն վոր կարող են
լինել, և իրար շատ են յեղել ա-
մեն տեսակի կեղծ գրողներ, վո-
րոնք ցանկացել են ունենալ անդա-
մատոմս, վորպեսզի ամեն տեսակի ա-
յմաններ ստանան, վորպեսզի շորթե-
լով գրադվեն: Այդ մարդիկ վարկո-
րեկում եյին գրողների կազմակերպու-
թյանը. մենք կարողացանք նրանց հե-
տացնել, նրանցից ազատվել: Յե՛վ

այժմ Վենիսդրազում, Մոսկւայում և
այստեղ, Ուկրայիցնայում ընդունելու
թյունը գրողներին միության մեջ հա-
մեմատաբար սահուն անցավ, վորով
հետև դրան նախորդեց նախապատ-
րաստական մեծ աշխատանք:

Վերցրեք դուք այնպիսի գործ, ինչ
պիտին և առանձին հանրապետու-
թյուններին գրողներին ստեղծագործու-
թյան ուսումնասիրութունը: Չե՞
վոր այդ բանն առաջ մեղ մոտ գոյու-
թյուն չուներ: Սոսում ելին ուկրայի-
նական գրականության մասին, բելո-
ռուսական գրականության մասին,
սակայն չէին պատկերացնում ի-
րենց, թե կոնկրետ կերպով ինչո՞ւմն
և արտահայտվում այդ ուկրայինակյոն
գրականությունը, բելոռուսական գր-
ականությունը, վրացական գրակա-
նությունը և այլն: Ա. Մ. Գորկու
նախաձեռնությամբ գրողներին միու-
թենական Կազմկոմիտեն ստեղծեց
հատուկ հանձնաժողով, վորը անց-
կացրեց այս աշխատանքը մեր ազգա-
յին հանրապետություններին ստեղծա-
գործություններին հետ ծանոթանալու

ուզողությամբ: Այս աշխատանքը դեռ
ևս չի ավարտվել, սակայն, համե-
նայն դեպս և այս տեսակետից ար-
դեն շատ բան է արված՝ պարզելու
առանձին հանրապետություններին
ստեղծագործական կազմերը, պարզե-
լու հիմնական յերկերը և գրական-
ուզողությունները: Այս աշխատանքը
ևս, նույնպես, խոչոր աշխատանք է:

Գրողներին միության կանոնագրու-
թյունը, սցիալիստական, ուսալիգ-
մի հարցերը, պոեզիայի, դրամայի,
արձակի հարցերը, այս բոլորը քըն-
նարկված են ստեղծագործական խոր-
հըրդակցություններում, վորոնք վեր-
ջին ժամանակներս տեղի ունեցան
Մոսկվայում և Սարկովում: Յեվ, ըն-
կերներ, յեթե խոսենք այն մասին,
թե ինչ նշանաբանի սակ է անցնում
մեր համագումարի աշխատանքը,
մենք տեսնում ենք, վոր առաջին՝ այս
տեղ իր հաստատուն տեղն է դրավել
ինքնաքննադատությանը, վորը բա-
մական աշխուժ արձագանք է առաջ
բերել թե դասլիճում և թե նախադա

հուժարան մեջ. ինքնաքննադատու-
թյամբ են հանդես գալիս թե զեկու-
ցողները և թե մտքերի փոխանակու-
թյամբ մասնակցողները: Սա լավ
գործ է: Յերկրորդ հարցը, դա ար-
տագրության փորակի հարցն է: Այս
հարցը ներկայումս հիմնական հար-
ցերից մեկն է:

Մեկանում շատ ընկերներ գտնում
են, փոքր գրականությունը դա միայն
տաղանդի գործ է, փոքր բազմական և
տաղանդ ունենալ և արդեն ամեն ինչ
ապահովված է: Իժմախոտաբար, այս
տեսակի հայացքներ պատահում են և
ներկայումս: Ի հարկե, գրականու-
թյունը տաղանդի գործ է և առանց
տաղանդի չի կարող լավ գրող լինել:
Մակայն, ընկերներ, պատկերացրեք
ձեզ տաղանդ դիտուժյան մեջ, տեսի-
նիկայի մեջ, տաղանդ, փոքր գինված
չլինելու բարձրագույն մասթեմատիկայի
դիտուժյամբ, ֆիզիկայի, քիմիայի և
մի շարք այլ դիտուժյուններով: Հնա-
րավո՞ր և արդյոք նման տաղանդ
ներկայումս ճշգրիտ դիտուժյունների
բնագաղափարով: Անհնար և այդ, դա
անխնայաբար է, և մեներ շատ լավ գի-

տենք այդ և հասկանում ենք: Սա-
կայն, յերբ խոսքը գրականության և
վերաբերում, մենք մինչև այժմ ևլ
դեռևս հանդիպում ենք այնպիսի կար-
ծիքի, թե բավական և տաղանդ ու-
նենալ, բավական և ունենալ փորոշ
չափով Փանտոպիս և յերեվակայու-
թյուն և դուք արդեն պատրաստի գը-
րող եք: Կարելի չի նստել և գրել ու
մրել: Սա հակայական սխալ է: Իրժ-
մախոտաբար, այս հայացքը պոյու-
թյուն ունի մինչև այժմ, նրա դեմ
համառորեն պայքարեց Ա. Մ. Գոր-
կին, փորն այս թեմայի շուրջը շատ
ուշ մի շարք հոգվածներ գրեց: Յեզ
սա բոլորովին ճիշտ է: Այդ տեսակի
յերթոտասարգ գրողները հիշեցնում են
մի քանի տաղանդավոր ինքնուաների:
Ինձ առիթ է յեղել լսելու այն մա-
սին, փոքր Սիրիբի ինչ-փոքր խուլ ան-
կշունում գտնվել և այնպիսի ինքնուո-
տաղանդ, փոքր հնարել և ժամացույ-
ցի մեխանիզմ՝ առանց յերբեք ժամա-
ցույց տեսնելու: Ի հարկե, սա տա-
ղանդավոր մարդ է: Կամ պատմում
են մի տաղանդլի մասին, փոքր չիմա-
նալով նորից գտել և վերլուծական

յերկրաչափությունը :

Այս յերկու գեղաբերն ել առաջ են բե-
րում եւ՛ ժպտաւ եւ՛ վիշտ : Այս յերե-
վույթները վկայում են ուժերի ալի-
ւորդ ծախսման մասին, և ընդդժում
են անկուրտութեան վասնդ :

Յեւ յեթե խոսենք գրողներէ մա-
սին, այն ժամանակ մեզ հարկա-
վոր չեն այնպիսի գրողներ, վորոնք
պետք է նորից հնարեն ժամացույցի
մեխանիզմը : Մենք, իհարկէ, կարող
ենք հենվելով յեղածի վրա սպասել
մի շարք առաքանդավոր պատմվածքնե-
րի : Բայց մի՞ թե այս առաքանդավոր
պատմվածքներն առաջ են մղում գրա-
կանությունը : Յեւ մի՞ թե բանն այն
է, վոր մարդիկ կվրեն ևս 2-3 առաջն
դավոր պատմվածքներ : Դրա մեջ
չէ խորհրդային գրականութեան նը-
շանակությունը : Տաղանդի գործը
ինչ վոր նոր բան ստեղծելու մեջ է
կայանում, առաջնորդ գործն է առաջ
չարժվել, առաջ գնալ՝ հենվելով ար-
դեն նախաձեռն կուրտուրայի վրա : Ա-
հա թե ինչումն է բանը : Յեւ գրա-
համար ել կուրտուրայի դժով, գրող-
ներին նախապատրաստելու դժով, նք

բան վարպետութեամբ զինելու դժով,
այդ բոլոր հարցերի ծանոթութեամբ,
— սա հարկավոր է այժմ ընդդժել զը-
րողներէ համամիութենական համա-
գումարից առաջ, — մենք պետք է ող-
նենք մեր գրողներին, վորովհետեւ
նրանց մեջ կան շատ յերկուսարդ-
ներ, բարձրակի վայելիս մարդիկ,
վորոնք չեն պատկերացնում գրողի
վարպետութեան վողջ բարբությունը,
վորոնք մտածում են, թե դա հասա-
րակ բան է :

Մեր գործն է ողնել նրանց ուղե-
լու իրենց սխալները, քննադատել նը-
բանց, յերբեմն խիստ քննադատել, յի-
թե նրանք պարծենում են, վոր կարն
լի յի շտապով, վորտքի վրա լսով յեր-
կեր ստեղծել :

Այստեղ, այսոք հանդես յեկալ
ընկ. Կրուչնիցկին և խոսեց այն մա-
սին, թե ինչպէս իրեն պես մի մար-
դու, վոր առաջին անգամ ընկնելով
Սորհրդային Միութեան մեջ, ինչպէս
ինքն է ասում, շքեցրել է գտումը,
թե ինչպէս անցել է այդ գտումը գե-
կուցումներով : Սա, ընկ. Կրուչնից
կի, գտում չէ, սա ինքնաքննադատու

թ յուն է, առանց վորի մենք ապրել
չենք կարող, վորովհետև նա, ով չի
յենեթարկվում ինքնաքննադատության
ով ընդունակ չե ինքն իրեն քննադա-
տելու և ում չեն քննադատում, նա
փոռում է իր արմատի մեջ: Այստեղ
արդեն փոչ մի չարժուած չի լինի, վո-
րովհետև ստեղծվում է հոտած մթնո
լարտ: Մենք չենք ուզում այստեղ հո
տած մթնոլարտ, մենք ուզում ենք,
վորպեսզի մեզ մտա, խորհրդային դո-
րականության մեջ, միշտ լինի թագմ,
ստող յո, վորպեսզի մեր պրոպաները
չնչեն վողջ թոքերով և վորպեսզի նր
րանք ամբանան և ամբապնեն մեր
խորհրդային գրականության յերթաւ
սարդ սրդանիղմը:

Ընկերներ, կարեւորագույն հարցե-
րեց մեկը, վորի մասին պետք է խոս
վի համապատասխան, դա սոցիալիս-
տական սալիղմի հարցն է: Վերջին
ժամանակներս սոցիալիստ. տեսլիղմի
հարցի մասին շատ ամելարդ խոսակցու
թ յուններ են յեղել: Յեա կատելի, վոր
այստեղ կա յերկու տենդենց. կամ ո
մեն բնութի բնդհանուր առժամբ փի-
լիսոփայել, դոս տալ գլխի այն մա-

սին, թե ինչ է սոցիալիստական ռեա
լիղմը, ամեն տեսակի վերացական
կարծիքներ և բնորոշումներ վորոնք
չեն կապվում գրական պրակտիկայի
հետ, կամ փորձ են անում սոցիալիս-
տական ռեալիղմն ինչ վոր յարդիկնե-
րով փոխարինել և կայցնել այդ յար-
իկները Փրակոնի վրա՝ ինչ բոյան-
գրականությամբ ել լինի և վորքան էլ
նա վատ հոտ արձակի:

Յեթե խոսենք գրողների մասին,
թե այդ տեսակետից ինչ է պահանջ-
վում նարանցից, այդ դեպքում դրա
պատասխանը չարագանց պարզ և կոն
կրետ կերպով արտահայտված է խոր
հրդային գրողների միության կանո-
նադրության մեջ: Այդ կետը, ինձ
թվում է, պետք է համարել վորպես
հիմնական կետ: Այստեղ հետևյալ
կերպ է ասվում, — «Սոցիալիստական
սեռլիղմը հանդիսանում է խորհրդա
յին դեղարկիստական գրականության
և գրական քննադատության հիմնա-
կան մեթոդը, վորը պահանջում է ար
վեստագետից իրականությունը պատ
կերացնել ճշգրիտ, պատմականորեն,
կանկրետ՝ իր հեղափոխական գարդաց
ման մեջ»:

Այս նշանակում է, վոր զբողից ամենից առաջ պահանջվում է, վորպես զի նա տեսնի այդ իրականությունը: Գրողից պահանջվում է, վոր նա տեսնի, թե ուր է գնում, ուր է ուղղվում, ուր է առաջ շարժվում այդ իրականությունը, տեսնի նրա հեղափոխական բովանդակությունը, վորովհետև առանց զրան ընդհանրապես դժվար է գրել: Գրողից պահանջվում է, վորպեսզի նա ճանաչի այդ իրականությունը: Ահա սա այն պահանջն է, վոր զբովում է գրողներին առաջ:

Յերբ զբողներին հետ ունեցած զբույցում ընկ. Ստալինը խոսեց սոցիալիստական սեպիզմի վերաբերյալ, նա հասկապես ընդդժեց, վոր այս հարցում անթույլատրելի յե ամեն տեսակի փիլիսոփայելը:

Մենք չենք պահանջում մարդկանցից, վորպեսզի նրանք պարտադիր կերպով կիրառեն մատերիալիստական գիտելիքախալի մեթոդը, կամ ելին ինչ վոր իրաւ բարդ, գիտական մեխանիզմներ: Մենք պահանջում ենք, վորպեսզի զբողը տեսնի մեր իրականությունը՝ իր հեղափոխական

զարգացման մեջ, տեսնի նրա հիմնական տեսչեցները, տեսնի թե ինչի յե տանում այդ զարգացումը, յերբ նա պատկերացնում է այդ իրականությունը, անհրաժեշտ է, վորպեսզի նրա յերկը ևս կոչ անի դեպի առաջ, վոր նա ցույց տա բորբոսումն ու հնի անպետքությունը, և՛ միաժամանակ վողեորին նոր հասարակարգի համար պայքարելու դործում, վորպեսզի այն ամրապնդի այդ նոր հասարակարգը մարդկանց գիտակցության մեջ:

Յեթե խոսենք քննադատության մասին, այն մասին, թե մեր քննադատությունն ինչպես պետք է մոտենա սոցիալիստական սեպիզմի հարցերին, ապա յես կարծում եմ, վոր քննադատության համար այժմ ամենամեծ դժբախտությունը այդ վերացական փիլիսոփայությունն անկն է: Յեթե ուզում եք ոգնել գրողին, ընկեր քննադատներ, ամենից առաջ պետք է ակտիւ կոնկրետ արտադրության քննարկումից, պետք է ամենից առաջ քննել, թե ինչ է գրել այս կամ այն դործը, և ինչ է պատ-

քատալում դրել, պետք է հետա-
դասել պատկերներին կատուցումը,
աշուժեցի դարդացումը և այլն:
Մի շարք ընկերներ այս մասին ար-
գեն խոսեցին: Այստեղ բնիկեր Գոլով-
կոն շատ լավ պատմեց, թե սկզբ-
բուն ինչպիսի խելա յե յեղել նրա
մոտ և ինչպես է նա պատ-
րաստվում վերականգնել իր յնձրը:
Շատ հետաքրքիր է: Յեւ նա այդ-
բանը կատարում է քննադատութեան
չնորհիվ: Ստիպան մեր քննադատու-
թյունը լինում է շատ դեպքերում բա-
ցատապես ընդհանուր քննադատու-
թյուն, մարդուն պարզապես ծեծում
և լծախայտով: Այսպիսի քննադատու-
թյուն մեզ հարկատու չէ, մեզ հար-
կատուք և ստեղծարարութեաննրի
կոնկրետ վերլուծութեան:

Ստեղծարարութեաննրի կոնկրետ
վերլուծումը կարող է սամել սոցիա-
լիստական սեպիդի կոնկրետ հաս-
կացողութեանը:

Իսպախիզ գրողներ գործը հասկա-
նում են այսպես, վոր պահանջում
են — հանիր ու դէր սոցիալիստական
սեպիդին այնպես, վորպեսզի յես կա-

րողանում շոչալիել այն: Մենք այդ-
բանն անել չենք կարող: Դա աշուխար-
հի իր չէ, վոր դրվում է սեպանի վր-
ա: Այս հասկացողութեանը կարելի
յե համել միմիայն կոնկրետ գեղար-
վեստական սորտադրութեան վերլու-
ծութեամբ:

Այնուհետև, յեթև խոսենք գրող-
նրի միութեան մերձակա աշխատանք
նրի մասին, ընկերներ, սահրաժեշտ
և սամելից ստաջ ցուցանել սովերորդ,
իրարանցման ու վազվաճաքի, սեժերի
սովերորդ ծախսման վրա: Մեզ մոտ
գրողին շատ հաճախ շարչարում են
սամեն տեսակի նիստերով և այլն:
Յես կարծում եմ, վոր գրողների հա-
մադումարից հետո պետք է նրա աշ-
խատանքն այլ կերպ կազմակերպել,
հարկավոր են սովելի քիչ նիստեր,
այլ սոցադրյուն, այլ հանդիսախոր
յելույթները և այլն: Անհրաժեշտ է,
վոր գրողների կազմակերպութեան-
ները (վորի թիում և ուկրալիստիկա-
նը) սովելի շատ զբաղվեն ստեղծա-
գործական հարցերով:

Յեթև դուք ուզում եք կազմկոմիտե-
յի նստադահլութեան կամ քարտուղա-

բուժյան նիստ դումարել, այն ժամանակ հարց դրեք, թե ինչ գիրք եք դուք ուղում քննության առնել, վո՞ր գրողի ստեղծարարությունն եք ուղում վերլուծել, վորովհետև այլ ձե վրա՞ դա կլինի կանցելիարիտա և վո՞՞ թե գրողների ստեղծարարական կադ մակերպության ղեկավարող որդանը :

Ընկերներ, յես ուղում եմ կանդ առնել ելի մի շարք մոմենտների վրա, վորոնք անհրաժեշտ և ներկայումս ընդգծել, վորպեսզի գրողներին մատիկացնենք վարպետության տիրապետմանը :

Վերջին ժամանակներս Ս. Մ. Գորկու նախածեռնությամբ ստեղծված են մի շարք այնպիսի գրականահանձեռնարկություններ, ինչպիսիք են «Փաբրիկաների ու գործարանների պատմությունը», առանձին մարգերվ պատմությունը : Մոտիկ ժամանակներ լրա պիտի հրատարակվեն գրքեր առաջին և յերկրորդ հնգամյակի մարդկանց մասին, քաղաքացիական պատերազմի պատմության մասին : Այս ձեռնարկություններին մասնակցում են

լավագույն գրողները : Դուք, համարաբար, արդեն լսել եք ինտոքրատրոյի գրքի մասին, լույս և տեսել մի գիրք՝ Իֆեյսկի գործարանի մասին, Ստալինգրադի գործարանի մասին, — այս բոլոր գրքերն ունեն ինքնուրույն նշանակություն և գրական արժեք, սակայն նրանք ունեն նաև քաղաքական մեծ արժեք, վորովհետև յերխտասարդությանը ծանոթացնում են քաղաքացիական պատերազմների պատմությանը, տարիս են մեզ բանվորական շարժման պատմությունը, նրանք մեզ ծանոթացնում են սոցչիւարարության հետ՝ գեղարվեստական կրոնիքա ոչերկներով : Իս միաժամանակ, ընկերներ, մեծ նախադասորատություն ու դպրոց և՛ գրողների համար, վորովհետև գրողները յինելով գործարաններում, ծանոթանալով արտագրության հետ, կենդանի մարդկանց հետ, կուտակում են նոր նյութեր՝ նոր մարդկանց մասին, նյութեր վորոնք նրանց պետք կզան իրենց արտագրական աշխատանքի համար, նրանց գեղարվեստական արտագրության համար :

Յեղ լահա ընկերներ, յես գտնում եմ,
փոք ձեր համազումարի կոնկրետ ար
դյունքներից մեկը պետք է լինի ու-
ժեղ աշխատանք այս գծով, փորով-
հետև դա «մեծ դասարան» է գրողի
համար և իդուք չի փոք Արեքսեյ Մաք
սիմովիչ Գորկին շատ մեծ նշանակու-
թյուն է տալիս այդ կոնկրետի արտա
դրություններին: Ճիշտ է, մենք այս
տեղ դեռևս ունենք փոշ իսկական գե-
ղարվեստական արտադրություն, սա
միայն գեղարվեստական ոչերի է, սա
կայն նա զգուրո է գրողի համար, փ
րովհետև գրողները և գրում, և իբր
բազում են միմյանց նշանք ակամա
սովորում են մեկը մյուսից գրական
վարպետությունը և նյութ են կուտա
կում: Այստեղ, ինքնաբերականապես
թյան կարգով, յես պետք է տեսն,
փոք ուղիղ իսկական գրողներն այս տե
սակետից յես են մնում: Գործարան-
ների պատմությունն աշխատանքի պը-
լանում նշված է Դնեպրոստրոյի պատ
մությունը, նշված են Դոնի սովադա-
նի մի շարք հանրահորերի, Պարկովի
գործարանների պատմությունը և
այլն: Դեռևս այլ գործերը չեն յերե-

փում և նրանց մասին չի լսվում: Այս
տեղ, համազումարի արդյունքներից
մեկը պետք է լինի ուժեղ աշխատանք
այս գծով:

Յերկրորդ մտենար, նույնպես չա
փազանց կարևոր, — դա Գորկու ան-
փան գրականական բարձրագույն ու-
սումնական հիմնարկն է (ԲՈՒՂ-ը):
Այս ԲՈՒՂ-ը ներկայումս կարգակերպ
փում է Մասկովսկում: Սա կլինի իսկա-
կան գրականական ակադեմիա, այն-
տեղ պետք է լինի տեղափոխված գր
բարարանը, այնտեղ պետք է լինի գի
տա-հետազոտական սեկցիա և հա-
տուկ սեմինարներ և դասընթացներ՝
գրողների համար, ուր գրողը փոշ սո
վորական կարգով, ինչպես դպրոցա-
կանը, այլ հասակապես այն ասպարի-
ցում, ուր նա թույլ է գգում իրեն,
կարող է լսել մեր գիտություն լսվա
գույն վարպետներին: Իսկ փոք մեկ
մաս կան այնպիսի վարպետներ, փո-
րանց մաս կարելի չի սովորել և մի
ժամվա ընթացքում ավելին իմանալ,
քան զուրք մի ամսվա ընթացքում ինք
նուրույն աշխատանքով, ցույց ավին
այստար աշատեղ հանդես յեկամ խոր-

Հըրդային դիտութեան ամենակալու
լարան մարտիկ, վարոնք ցույց են
տալիս, թե նրանք զիջ միայն մաս-
նադեաներ են իրենց բնադալառում,
այլ և, հավանաբար, բազմաթիւ դը-
րողներին ել շատ առաջ են դնում նաև
գրական դիտելիքներն աստարիզում
(ծափահարութիւններ): Այնպէս վար-
արժե այդ մարդկանցին սովորել:
Դուք արհա դնում եք կրիսիս, այնտեղ
կա դիտութեաններն Համատեղացինա-
կան Ակադեմիա—չէր խանդարի ա-
վելի հաճախ սարքել այնպիսի հան-
դիպումներ ուկրայինական խոշոր գիտ-
նականներն հեռ, վարոնք կարող ե-
լին ողնել ձեզ բացելու մի ամբողջ
չարք գիտական աստարեղներ, բանա-
լի տալ ձեզ՝ նոր աշխատանքն համար
և այսպիսով լայնացնել գրողի հարի-
զոնք:

Յեւ վերջապէս, այսօր, այստեղ,
ցուցադրվեցին մեր յերիտասարդ
գրողներն ստեղծագործութեանները,
հատկապէս Դոնի ամառանի գրողներն
ստեղծագործութեանը: Ինձ հաջող-
վեց յերեկ կարդալ Մատուտովսկո-
վոտանալորները. թիւում և, նա ըն-

դունակ սրեա և և վոտանալորներ և
գրում վոտքի վրա, սակայն ձեպի տե
սակեանց նա գեղես պետք և սովոր-
լի, նույնը նաև լեզվի նկատմամբ:
Այժմ գոյութեան ունեն գրականա-
կան ԲՈՒՀ-եր հատկապէս յերիտա-
սարդ, սկսնակ գրողներն համար:
Այնտեղ յերիտասարդները սովորում
են, թե ինչպէս պետք և գրել և վեր-
լուծում են իրենց ստեղծագործու-
թեանները: Յերբեմն վնաս չի լինի,
յեթե այդպիսի կոնսուլտացիա ունե-
նա և մեծ գրողը՝ նախքան իր գիրքը
հրատարակութեան հանձնելը. վնաս
չի լինի կոմպոսիցիոն կերպով քննու-
թեան առնել, թե ինչ և գրել նա և
ինչպէս և գրված, արդէոք շատ յեր-
կար չէ, արդէոք մասերն անհամա-
չափ չեն, ինչպիսի՞ արխիտեկտոնի-
կա ունի գործը: Հաճախ կողմնակի
աչքն ավելի լավ և նկատում արտա-
գործութեան թերութեանները: Մա հատ-
կապէս վերաբերում է յերիտասարդ
գրողներին, և այդպիսի աշխատանքի
պրակտիկան պետք և լինի համազու-
մարի արդյունքը: Յերիտասարդ գը-
րողներն համար պետք է ստեղծվեն
սեմինարներ և կոնսուլտացիաներ,

աւր նրանք կարողանան պատրաստ-
վել և իրենց արտադրութեաններէ
վնահատակարեր ատանալ, և, ուր,
նրանց առաջ բացվելին այն լավա-
զույն ամենախոշոր ստեղծագործու-
թեանները, վարոնց վրա նրանք կա-
րողանային սովորել: Այս բոլոր հար-
ցերը կարծեք թե չափազանց պրակ-
տիկ և կազմակերպչական հարցեր են,
ուսկայն, իրականում նրանցից շատ
բան է վախված, վորովհետեւ հաս-
կապես այդ կուլտուրայում, այդ ձե-
վով աշխատել կարողանալու մեջ է
ստեղծվում խոշոր գրողը: Այեքսէ,
Մաքսիմովիչն յերբ այս հարցերով
գիտում է ձեզ, զուր սեկ չի գիտում:
Նա ինքը պալլարի ու աշխատանքի
մեծ դարոց է անցել: Նոր ինքը պատ-
մում է, թե ինչպէս է. Անդրեյեվի
հետ ունեցած առաջին հանդիպումնե-
րի ժամանակ, նա չի հասկացել հա-
ճախ այն գիտակցան խոսքերը, վոր
համարաբան ավարտած բարձրա-
զույն կրթութեան ունեցող Անդրեյե-
վը գործածում էր իր խոսքում, իր
ստեղծագործութեան մեջ, և ինչպէս
հաճախ դա նրան վերափոխական է

յեղել ու ջալ պատճառել: Սակայն
Անդրեյեվը վրանդ ատեց մեկ և մի-
յեվնույն կուլտուրայի աստիճանի
վրա, նա ընկալի աջնպիսի շրջան,
վորտեղից նա մինչև իր կյանքի վեր-
ջը չկարողացաւ դուրս գալ ու վոր-
պես գրող շտատով սկսեց շնչահեղձ
լինել: Իսկ Գորկին, չնայած այդելք-
ներին ու հարածանքներին, վորտեք
թափվեցին նրա գլխին, համատարեն
առաջ անցալ, նա կարդում էր բազ-
մաթիւ գրքեր և կյանքի այդ հրա-
կայական վորձի ու հսկայական կուլ-
տուրայի միացումն իրար հետ, կուլ-
տուրայի, վոր մարդն ինքն է ձեռք
բերել իր ձեռքերով՝ ստանալով տարի
ները ընթացքում, ստեղծեց ներկա-
յումս մի աջնպիսի գրողի, վորի ա-
նունը մեր գրականութեան մեջ ամե-
նափայլուն էջերից մեկն է կաղում
(ժախահարութեանն):

Պետք է ձեզ ասեմ, ընկերներ,
վոր միմիայն գրողների կաղմակեր-
պութեաններում չէ, վոր այժմ ներ-
կայացվում է վորակի պահանջը, մի
բան, վոր յերևում է այն ինքնաբնա-
դատութեանից, վոր տեղի յեր ունե-

նում բոլոր խորհրդակցություննե-
րում ու կոնֆերանսներում: Դա չափ
լավ է: Սակայն պետք է ասեմ վեր-
սրանով չի սահմանափակվում դար-
ժը: Այժմ անհրաժեշտ է նաև կազ-
մակերպչորեն սպասափել զբաղանու-
թյան բարձր վորակը: Դուք, հայկա-
նաբար, լսեցիք այն մասին, վեր-
Մոսկվայում նախատեսվում է վերա-
կազմակերպել զեղարվեստական հրա-
տարակցությունները: Ստեղծվում է
միութենական նշանակութուն ունե-
ցող հրատարակչություն, զեղարվես-
տական զբաղանության հրատարակ-
չությունը, վերն անջատվում է միաց-
յալ Պետհրատից և դառնալու յե ինք-
նուրույն: Իրանով ընդգծվում է այն
դերը, վերք ներկայումս ստիվում է
զեղարվեստական զբաղանությանը:
Այս հրատարակչությունը ստեղծվում
է նաև նրա համար, վերաբերյալ բարձ-
րացնենք մեր զբաղանության մտկար
զակը: Քանի վեր վերջին ժամանակ-
ներս խոսում էլին այն մասին, թե
զբաղանությունն յետ է մնում կյան-
քից, ապա զբողներն էլ ձգտում է-
լին հասնել նրան, հաճախ, վոչ-բո-

ւոյալին լավորակ դարձեալով: Տա-
լիս էլին հում նշութ և կխառնաբրի-
կատ, վերաբերյալ միմիայն ցույց
ասան, վեր նրանք արտասցարում են
իրականությունը, և, բարի յեղևք,
մեզ մի կրչեք: Այսպես շարունակել
չի կարելի: Արտագրության վերակի-
րարձրացումը՝ խորհրդային զբաղա-
նության դրոշմ է: Մենք պետք է
վերջ տանք վոչ միայն խառնաբարին,
այլև վերջ տանք մեզ մոտ կխառնաբ-
րիկատներին, հում արտագրություննե-
րի յերևան դարուն, թույլ շտանք, վեր-
հրատարակխառնությունը հրամցվի
զեղարվեստական զբաղանության վեր-
խորին, վերջ արվի այն բանին, յերբ
յերկի ակիրքը լույս է տեսնում, իսկ
հաճախ վերջախորությունը չի յե-
սպասվում, և հայտնի յե չե վեր-
ջանալու յե այն արդար՝ ընդհան-
րաբն: Այժմ մեր հրատարակչու-
թյուններն անվորակ ձեռագրեր չը-
պետք է ընդունեն: Դուք, ընկերներ,
չպետք է վատ ձեռագրեր տար, իսկ
հրատարակչությունը չարեք և ընդու-
նի այն, այդ զեղքում ամեն ինչ լավ
կլինի: Յեթե վատ ձեռագրեր հանձ

նեք, ստիպւած են նորից ու նորից աշխատել նրանց վրա, ստիպւած կլինեն վերամշակել սօմանյակ անդամ: Ուստոպիւիս յե աշխ, թե իսկույն կարելի յե լսով արտադրություններ տալ:

Կարծում եմ, վոր հարկավոր է ըստեղծել վորք թանգարաններ՝ յերկտասարդ գրողների համար, վորտեղ ցույց տրվի մեծ գրողների ստեղծագործությունները: Այն ժամանակ նրանք ցույց կտային թե ինչպես են աշխատել իրենց գործերի վրա Գորկին, Տոլստոյը, Չեխովը, Կոցյուբինսկին, թե ինչպես նրանք արդեն տարադրւած գործերը ջնջում էին և նորից մշակում այնպես, վոր տաս տարի անցնելուց հետո նրանցից ստացվում էր նոր գործ: Սա կլինէր խոշոր դպրոց գրողների համար՝ թե գեղարվեստական ձեւի, և թե ընդլի վրա աշխատելու տեսակետից: Այս տեսակ թանգարան-լսարանատրիաներ, այսպիսի վոչ մեծ ցուցահանդեսներ, վորոնք կարելի յե սարքել նույնիսկ այստեղ, գրողների տանը, անհրաժեշտ է: Նրանք կունկրեստ պատ

կերացում կտան այն մասին, վոր գեղարվեստական արտադրության վրա աշխատելն ամենեվին հասարակ ըստն է:

Ընկերներ, դուք մոխադրվում եք Կիյեյի, Կիյեյիում ստեղծվում և Սորհրդաթիւն Ուկրայինայի նոր մաշրաքաղաքը: Յես համատացած եմ, վոր այնտեղ էլ մենք կտեսնենք նույնպիսի հրաշագեղություններ, ինչպիսին յես տեսա այստեղ Սարկովում: Յես այստեղ չորս տարի յեր ինչ չեյի յեղել և արտի անկեղծ սրտով իմ ուրեկերների կողմից ասեմ, վոր մենք հիացած ենք այն ամենով, ինչ այստեղ կատարված է: Դա հրաշք է մի չորս տարում այդպիսի փոխել և քաղաքը նոր կատուցել: Իսկ այդպիսի հրաշագեղություններ տեղի յեն ունենում մեյր վողջ Սորհրդաթիւն Սիւթիւն մեջ, մեր մեծ հայրենիքում և Սորհրդաթիւն Ուկրայինայում:

Ինձ հաջողվեց լինել այս տարի մայիամեկյան տոներին, Դնեպրոգետում: Յես հինգ ութ մասն էյի գալիս 20—30 կիլոմետրանոց նրա տերիտորիաներով և այդքան ուրեքում չկա-

բողոքս լինել նոր քաղաքի բոլոր
ձեռնարկներում, տեսնել այն բոլորը
վոր ստեղծված է և ստեղծվում է
այդ հիմնալի տեղում :

Բնուսցի հրաշքներ են տեղի ունե-
նում և համանական է 2—3 տարուց
հետո այդպիսի մի հաշք և լինելու
և ձեռք նոր մայրաքաղաքը—Կիյեվը :

Մենք հույս ունենք, սակայն, ըն-
կերներ, ձեզ հետ միասին լինել այդ
մայրաքաղաքում : Ընկ. Կուլիկը հայ
տարարեց, թե վերջին, յեղբայրերդ
նխադր պիտի կայանա Կիյեվում, 2
ամսից հետո : Բացի գրանից նա ինձ
հարցուեց թե իր յեղբայրերման
խոսքը տեսու յի նույնպես Կիյե-
վում : (Միծաղ) :

Կարծում եմ վոր այդ 2 ամսում
նա կհանդատանա, ուժերը կհասկաքի
և այնտեղ կարտիք չի լինի նրան կաթ
խմեցնել : (Միծաղ) :

Յե՛նի այսպես, մենք հույս ունենք
հանդիպել ձեզ հետ այնտեղ, Կիյե-
վում, ձորհրդային Ուկրայինայի նոր
մայրաքաղաքում : Սակայն այս կապ
մով կհանդիպենք թե վոչ, մենք ու-
րախ ենք այն զխտակցությանը, վոր

և այստեղ, Սարգսյում, և Կիյեվում,
և Մակիլայում, և Թիֆլիսում և վողջ
Միլոթյան մեջ մենք միասին, ամբողջ
հարսի աշխատում ենք մեր ապխա-
լիստանիսն կուլտուրայի ստեղծման
համար (քառն յերկարատեղ ծախա-
նարուքյուններ) :

ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ 17-ՐԿ
ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ ՅԵՎ ԳՐՈՂՆԵՐԻ
ԱՆԵԼԻՔՆԵՐԸ

(Զեկուցում Մոսկվայի գրողների ժողովում)

— Բնկերներ, կուսակցութեան
17-րդ համադումարը այնչ պատմա-
կան մեծ ժամանակամիջոցի ամփոփու-
մը և սկզբնավորեց նոր շրջանը, յերկ-
րորդ հնգամյակի շրջանը:

Կուսակցութեան 36-րդ համադումա-
րից մինչեւ 17-րդ համադումարը
մեզանում, Խորհրդային Միութեան
մեջ, տեղի ունեցան մի շարք խոչը-
րապույն յերեվույթներ: Այժմ կարե-
լի յե վստահորեն ասել, վոր սոցիա-
լիզմի կատարման բնագաղաւթում ա-
մենից գծվարին ճանապարհը մնացել
է յետեւում: Այդ ժամանակամիջո-
ցում մեզ հաջողից, նորապույն տեխ-
նիկայի հիման վրա, ստեղծել սոցիա-
լիստական գորեկ արդյունաբերու-
թիւն: Գյուղում տեղի ունեցաւ վրձ

ուսկան չըջադարձ․ դուրդական մասսաները վտար դրեցին սոցիալիզմի ճանապարհը, և կոլտնտեսութիւններն ու խորհանտեսութիւնները ներկայումս հանդիսանում են տնտեսութեան հիմնական ձեւը յերկրագործութեան բնագաղափարով։ Այդ ժամանակամիջոցում խորհրդային Միութեան աշխատավոր մասսաները, կուսակցութեան ղեկավարութեամբ, վերջին ու վճռական հաղթանակը տարան ներքին կապիտալիզմի տարրերի վրա։ Կուսակցութեան 17-րդ համագումարն ընդդէմէ, վոր վերջին տարիներում վոչ միայն թեորիապես, այլև գործնականորեն ապացուցված է սոցիալիզմի կառուցման հնարավորութիւնը մեր յերկրում։ Մեր յերկրի տեխնիկական-տնտեսական աճումը ուղեկցվում էր միաժամանակ բանվոր դասակարգի ստեղծագործական ակտիվութեան աճումով, մասսաների ընդհանուր կուլտուրական վերելքով։

Այդ բոլորի հետեւանքը յեղավ այն, վոր մեր կուսակցութիւնը 17-րդ համագումարին յեկավ միասնական և ամբապինդ, բան յերբեք-

ցե։ Ընկ․ Ստալինն իր զեկուցման մեջ նշեց, վոր կուսակցութիւնը վոչնչացրեց ոպորտունիստական հոսանքներէ մնացորդները։ Նրանց վերջին ներկայացուցիչները 17-րդ համագումարում վողջ կուսակցութեան առաջ հայտարարեցին իրենց ոպորտունիստական դրոյթների կատարյալ անանկութիւնը և ճանաչեցին կուսակցութեան դժի ճշտութեանը։ Այդպիսով մեր կուսակցութիւնը 17-րդ համագումարում հանդես յեկավ միասնորեն, վոր պիտին չէր յեղել յերբեք իր պատմութեան մեջ։

17-րդ համագումարի մյուս հատկանշական դիժը— դա վողջ կուսակցութեան համախմբումն է իր առաջնորդի՝ ընկ․ ՍՏԱԼԻՆԻ շուրջը։ Հայտնի յե սիրո և հիացմունքի ինչ արտահայտութիւններ յեղան դեպի ընկ․ Ստալինը 17-րդ համագումարում։ Յեպ դա հասկանալի յե, վորովհետեւ հանձին ընկ․ Ստալինի մեր կուսակցութիւնը տեսնում է նրան, ով պաշտպանեց յենինյան ուսմունքի հստակութիւնը, ով հաստատապես ղեկավարում է սոցիալիստա-

կան հասարակութեան կառուցումը, ով դարձացրեց Մարքս-Էնգելս-Մենինյան ուսմունքը և այժմ այժեց անցողիկ շրջանի կառուցումը և ամբողջական տեսութունը:

17-րդ համալուծումը վերջին ընկ. Մտախնի գեկուցումը ճանաչել վերջին համալուծումը վերջում, վերջում պետք է առաջնորդվեն բոլոր կուսակցական կադմակերպությունները և կուսակցության անդամները գործնական աշխատանքում: Յեզ Զիրայի, այդ բացառիկ սեղմ ու յակոն հանրապետության յե բերում մեր բոլոր նվաճումները, այլ և մեր առաջ բաց է անում ազգային դոները, ան դասակարգ սոցիալիստական հասարակութուն կառուցելու գոները:

Կուսակցություն ընկ. Մտախնի գեկամարությամը իրեն փոսահ ու համարությամ է գրում: Յեզ փոչ միայն մեր փոզ կուսակցությունը, այլ և նրան շրջապատող բոլոր կարմակերպությունները՝ կոմյերիստիկությունը, արհմիութունները և միլիտանտոր աշխատավորական մասսանի-

բը համոզված են իրենց վերջնական հաղթանակում, վերջինս ընկ. Մտախնի հանճարը առաջնորդում է աշխատավորական մասսաներին, առաջնորդում է մեր կուսակցությունը դեպի առաջ:

Այնուհետև ընկ. Ստեցկին համառոտակի բնութագրում է միջազգային դրութունը, խոսում է պատերազմի վստանդի մասին, ԽՍՀՄ-ի սոցիալիզմի հաղթանակի մասին և ազգային համալուծում է կուսակցության 17-րդ համալուծումը վերջում ներում ձեկակերպ վամ յերկրորդ հաղամյակի համալուծումը հաղամյակի ինդիկներին մանրամասն մեկնարանմանը:

Ընդգծելով այդ ինդիկներին մեծությունը, ընկ. Ստեցկին հարցում է, ի՞նչ է նշանակում յերկրորդ հաղամյակը և պատասխանում է.

— Յերկրորդ հաղամյակը նշանակում է, վոր Խորհրդային Միության աշխատավորները մոտիկ մարտիկութունում վերջացնում են կապիտալիզմի սոցիալիզմ անցնելու անցողիկ շրջանը:

Բնութագրելով յերկրորդ հաղամյակ

կում տեխնիկական ոեկոնստրուկցիան իրազործելու առաջիկա աշխատանքների թատրը, ընկ. Ստեցկին սում և .

— 1937 թվի վերջում արդյունաբերական արտադրանքի մոտ կեսը կարտադրվի նոր ձեռնարկություններում: Նաև մի այլ դետալ՝ վոր նոր սարքավորումը խորհրդային ձեռնարկություններում, վորոնք կառուցվելու յեն յերկրորդ հնգամյակում, կկազմի 50-60 տոկոսը բոլոր աշխատարժարման, վոր ունենալու յե խորհրդային յերկիրը 1937 թվականին:

Մանրամասնորեն կանգ առնելով արդյունաբերության, արանսպորտի և գյուղատնտեսության բնադափառում տեխնիկական ոեկոնստրուկցիայի իրազործման խնդիրների վրա, այլ և աշխատավորների նյութական և կուլտուր-կենցաղային կյանքի մակարդակի բարձրացման խնդիրների վրա, ընկ. Ստեցկին ընդդոմ և ընկ. Կազանովիչի գեկուցման և կուսակցության 17-րդ համագումարի վորոշումներում մշակված կազմակերպչա-

կան հարցի վճռական նշանակությունը: Համագումարի դրած կազմակերպչական վերահասուցման խնդիրների կապակցությամբ, ընկ. Ստեցկին նշեց, վոր կուսակցության 17-րդ համագումարը հանդիսացավ վոր միայն հաղթանակների խամագումար, այլ և համագումար բուշեվիկյան առողջ ինքնաքննադատության:

Իր գեկուցման յերկրորդ, ավելի մեծ մասը ընկ. Ստեցկին նվիրում և 17-րդ համագումարի վորոշումներից բղխող խորհրդային գրողներին խընդիրներին:

Կուսակցության 17-րդ համագումարի դրած խնդիրները՝ կապիտալիստական մնացորդների հաղթահարումը մարդկանց գիտակցության մեջ՝ անմիջկանտրեն կապ ունի գրական կազմակերպությունների աշխատանքի հետ: Այստեղ գեղարվեստական գրականության դերը հակայական և: Կուսակցությունը հիանալիորեն հաշվի յե առնում և դնահատում և կենդանի գեղարվեստական խոսքի նշանակությունը: Այժմ ամեն կող-

միջ գեղարվեստական լավ աշխատու-
թյունների պահանջ է գրվում: Այդ
աշխատությունները տարածվում են
հսկայական տիրածոներով: Ահա մի
քանի թվեր: 1929-1934 թվականնե-
րին Գորկու աշխատությունները տա-
րածվել են 18.963 հազար որինակ,
Գլասկովի աշխատությունները՝
1.889 հազար, Վ. Ֆլամնովի՝ 521
հազար, Վ. Կատաևի՝ 213 հազար,
Լեոնովի՝ 343 հազար, Նովիկով-Պրի-
բոյի՝ 1.977 հազար, Պանիկերովի՝
1.921 հազար, Այ. Տոլստոյի՝ 202
հազար, Սոբոլևի, վորը նորերս է
գրական ստեղծարեց իջել՝ 40 հազար,
Կոնստ. Ֆեդինի՝ 220 հազար, Շոլո-
խովի՝ 2.100 հազար: Չլաված քան է,
վոր գեղարվեստական աշխատու-
թյունները քանի հարյուր հազար
որինակներով տարածվեն: Հարկ է
լինում ստույգին մեքենաներով սուր-
բել գեղարվեստական գրքերը: Գե-
ղարվեստական գրականության հրե-
կայական պահանջ է նեղկայացնում
կոլխոզային գյուղը: Յեվ տարած-
վում են վոչ միայն օտանակակից
գրողների աշխատությունները: Յերս

դե՞լ և յերբեմիցն Տոնիլիդինը, վոր
նրա «Գեոսահար» կարող է տարած-
վել 75-100 հազար որինակ: Գրիբոյե
գոյ՛ք տարածված է 100 հազար որին-
ակով:

Յերք հրատարակվեց Սորհրդային
Միության սիրված պոետ Ա.Ս. Պուշ-
կինի մի հատորակը 45 հազար որին-
ակով, այն տարածվեց բառի բուն
լո՛ստտով մի քանի որում (ծափահա-
բուքյուններ): Նրա գործերի մասսա
յական հրատարակությունները տա-
րածվում են հարյուր հազարավոր ո-
րինակներով:

Ահա ինչ է նշանակում կուլտուրայի
սճամբ Սորհրդային յերկրում:

Գեղարվեստական գրականության
նկատմամբ յեղած պահանջին տեսա-
կետից գրողները պետք է խոսեն ու
մտածեն, թե ինչպես և ինչ գրեն:
Չեր պատասխանատուությունը ահա-
պին է: Գուք մարդկանց գիտակցու-
թյան մեջ ամրապնդում եք նոր կար-
գը, սոցիալիստական նոր կարգը:
Արեմուտքում ձեր աշխատության-
ների վրա սովորում են ինչպես պետք
է սոցիալիզմ կառուցեն, իմանում են

ինչ է նշանակում սոցիալիզմի կառուցումը. չե՞ վոր բրոշյուրը չի կարող այնպես վառ կերպով ցույց տալ այդ շինարարությունը, ինչպես լավ գեղարվեստական աշխատությունը, վորն իր վողջ կոնկրետությամբ վերցնում է այդ շինարարությունը և սպալորում է այն:

Այս բոլորը պարտադրում է, վորպեսզի առավել ամուր կերպով դրվի ինքնաքննադատության հարցը դրական ստպարիզում: Մեր դրողները գեռես չեն վարժվել իսկական ինքնաքննադատության: Յեւ վեր քննադատները չեբբեմն քննադատել չգիտեն:

Նրանք քննադատության գործը պատկերացնում են այնպես, թե քննադատել՝ նշանակում է դադանակը վերցնել և այնքան լուրիել գլխին, մինչև մարդը ուշաթափ վայր ընկնի: Իս քննադատություն չէ: Քննադատությունը պետք է սովորեցնի, և ոժանդակի, և վերահսկի: Մյուս կողմից մեզ պետք չէ նաև այն քաղցրավուն առնը, վորպեսին վերջերս յերեան է յեկել մեր գրական կաղմակերպություններում: Մարգիկ

վախենում են վատին վատ ասել, վախենում են ինչպես հարկն է դնել գեղարվեստական գործերի վորակի հարցը: Ձեքմադին վողջունում եմ այն նախաձեռնությունը, վորը հրապարակ է բերում Ա. Մ. Գորկին դրական միջավայրում ինքնաքննադատությունը զարգացնելու ուղղությամբ: Նա հաստատապես և ինչպես հարկն է դնում է գրողների աշխատանքի քննադատության հարցերը (ծափահարություններ): Յես միանգամայն համաձայն եմ «О БОЙКОСТИ» հոդվածի հետ, վորը Ա. Մ. Գորկին վերջերը գետեղել էր «Պրավդա»-յում (ծափահարություններ): Ճիշտ այդպես, առանց անձնավորությունները նկատի առնելու, պիտի դնենք գրականության վորակի հարցը:

Անցնելով մեր գեղարվեստական գործերի վորակի հարցին, բնիկ Մտեցկին ընդգծում է, վորպես խոշոր գրական յերեուլթ «Պրավդա»-յի, «Իզվեստիա»-յի և մի շարք խոշոր լրագրերի եջերում սխտեմատիկաբար սչերկներ, պատմավճքներ տը-

պագրելը, վորանք, ըստ ելուժյան, գեղարվեստական աշխատութիւններ են հանդիսանում:

— Ի՞նչ է նշանակում, յեթե լրացրերը, հրատարակախոսութեան որդանները աշտմ մեծ չափով, քան յերբ եւ, սկսում են ողջակից գեղարվեստական ստեղծագործութեան գեներով: Այդ նշանակում է, վոր լրացրերը վերցնում է մեր յերկրի սուանձին մարդկանց, սուանձին յերևոյթներն իրենց վողջ կոնկրետութեամբ և աշխատում է իր եջերում նրանց վործը հազարակի կոնկրետ գեղարվեստական ձևով:

Յեթե խոսենք մեր գեղարվեստական գրականութեան մասին, սպաս աջակց, ինչհակասակը, շատ ավելի հրատարակախոսութեան կան ցանցերը, վորոնք պնդում են, վոր գեղարվեստական գրականութեանը պետք է աշտմ յինի հրատարակախոսական: Նրանք կարծում են, վոր գեղարվեստի արագորեն արձագանքելու համար պետք է միայն յոկ նկարագրեն, լուսանկարեն այն, ինչ կատար վում է Սորհրդային Միութեան

մեջ: Ինձ թվում է, վոր Սորհրդային Միութեան գեղարվեստական գրականութեանը և գրողները այդ ճանապարհի վրա չպետք է կանգնեն, վորովհետեւ գա նշանակում է հեռանալ իսկական գեղարվեստական ստեղծագործութեան գիրքերից, գեղարվեստի գիրքերից: Այնինչ հենց գեղարվեստը պետք է իր միջոցներով արտացոլի այն, ինչ սեղի յե սաննում մեր յերկրում: Յերբ մենք խոսում ենք սոցիալիստական սեպիդի մասին, մենք այնպիսի մեթոդ նկատուանք, վորը հարաւորութեան է տայիս գեղարվեստական կոնկրետութեամբ պատկերել այն, ինչ վոր կատարվում է Սորհրդային Միութեան մեջ: Մեր իրականութեանը անպատանյութ է մտաւարարում գեղարվեստական աշխատութեաններին համար: Հարկավոր է միայն այդ նշանակութեամբ սուսանախել և մերցնել այն: Կատուցվող սոցիալիզմի ստեղծագործական ուժերը ներկայումս ծափալվել են այնպիսի ընդարձակ ճակատով, վոր յեթե կամենում էք գուք ինքներդ հասկանալ և ուրիշներին ցույց տալ,

ասլա դուք այդ անել չեք կարող լով
միայն թիկերի և տեղեկադրերի հի-
ման վրա: Դուք պետք է ցույց տաք
կյանքն իր վողջ կոնկրետութեամբ և
անհատականութեամբ:

Վլադիմիր Իլյիչը շարունակ ընդ-
դժռամ եր, վոր ընդհանուր գծի
միասնականութեան զեպքում մեզա-
նում անխուսափելի կերպով պետք է
լինի նաև սոցիալիստական շինարար-
ութեան մոտեցումների և մեթոդնե-
րի բարձրանությունն: Յեվ միայն
այդ բարձրանությունն է, վոր մեզ
տալիս է իրական սոցիալիզմը: Ուս-
տի մենք այժմ խոսում ենք կոնկրետ
զեկապարութեան մասին: Այդ ի՞նչ է
նշանակում: Նշանակում է ճանաչել
մարդկանց, վազմակերպութեան ման
բամասնությունները, գործի տեխնի-
կան: Այդ վոնկրետությունը մենք
պետք է հարցորդենք նաև զեղարվես-
տական գրականութեանը: Այդ կոն-
կրետութեան վրա յե հիմնված մեք
վողջ սոցիալիստական շինարարու-
թյունը:

Ընկ. Ստեցկին պարզաբանում է
այդ միտքը կենդանի որինակներով.

— Վերցրեք, որինակ, ՄՏԿ-ները:
Ինչի՞ց է սկսվել: Մի՞թե կարծում եք
ՄՏԿ-ները հրացվել են կարբինտե-
րում: Ակզբում ՄՏԿ-ը հրապարակ է
յեկել Ուլեսսայի մարզում, վորպես
անհատական կուսակցական փորձ:
Այդ փորձը նկատեցին կուսակցական
կազմակերպությունները, կի-ը և
ընկ. Ստալինը: Փորձը կիրառվեց,
ընդարձակվեց և այժմ ՄՏԿ-ները դառ-
նում են վողջ դյուզական տնտեսու-
թեան մեքենայացման հիմնական զեն-
քերը: Այդպես է յեղել նաև սոցմըր-
ցումը: Լենինը տեսավ սոցմըցման ա-
ռաջին փորձը Մոսկվա կապանյան
յերկաթգծում, վեր հանեց այն, վո-
րովհետև տեսավ այն վեհությունը,
վորը թաքնված եր այդ սոցմըցման
յեռում: Յեվ մըցումն այժմ միլիոն
ների հսկայական շարժման է վերած-
վել, վորն իր ուսերի վրա տարսով ա-
ռաջին հնգամյակը, կտանի նաև յերկ
թորդ հնգամյակը: Այսպեսի որինակ-
ներ շատ կան: Այդ որինակները խո-
սում են մոտեցման այն բարձրագանու-
թեան մասին, վորը սովորեցնում էր
Լենինը:

Այդ բողոքարկումները պետք է կրննկրեա կերպով ուսումնասիրել, փորձահան միայն ազգանդից կարելի չէ հասնել գեղարվեստական բնական բացման և գեղարվեստական սակզմա դարձության, մեծ աշխատություններ ստեղծելուն: Ասանց դրա մենք կրնն նանք փոչ թէ գեղարվեստական, այլ հրապարակախոսական, հանրահաշմական դիրք: Դժբախտաբար շատ հեղինակներ հենց նման հանրահաշմական գրքեր են ասլիս: Մարդը նրանց մաս հրապարակ է գալիս փորպես հանրահաշմական նշան: Իսկ մեզ հարկավոր է, փորպետի գեղարվեստական աշխատության մեջ մարդն ապրի իր փոզ կան կրեստությամբ, փորպետի նա լինի բնականբացած, բայց և միտամանակ կրնկրեա տիպ, փորի յեաե դրացում է նոր, կամ հին մարդկանց մի ամբողջ խալ: Դա մեծ և նստակյայ աշխատանք է պահանջում: Այստեղ չի կարելի դործ անել փութի փրա, այստեղից-այնտեղից փորսալ ու գրել:

Գեղարվեստական աշխատությունն

բի փորակի հարցի կապակցությամբ բնի: Ստեղծելն կրկին բնողծում է ինքնաբնագատության նշանակությունը գրական միջավայրում:

— Ինձ թվում է, փոր իրենց, գրող ների բնագատությունը պետք է մեծ մասով ուղղված լինի ստանձին անհաջող և հաճախ խարտուրային գործերի դեմ, փորպետից հրապարակ են գալիս մեղանում: Յեթի բոլշեիկների կուսակցությունը գլուս մի շարք այնպիսի գեղքեր, յերբ անցյալում յերբեմն մեծ արժանիքներ ունեցող անհատ կուսակցականներ խկական վերահակոցության, ոչնության և ինքնաբնագատության բացակայության հետևանքով մեծամտացել են, ինքնահանգատողման մեջ են բնկել և փոչնչության են հավասարվել, ապա մեթե աչք բանը չի կարող պատահել և չի պատահում գրողների հետ: Միթե նրանք սոցա հավաքված են գրանից: Միթե՞ դուք չգիտեք մի շարք գեղքեր, յերբ գրողը լայն հասարակական սոցարելի է իջնում, հայանի յե գառնում, և ապա մեծամտանում է և անուշադրության մատնում աշխա-

տանքն ու ինքնաքննադատությունը
(ձայներ—այդպիսի շատ դեպքեր
կան) : Գրական հասարակայնությունն
ինքը պետք է սուր կերպով հակա-
ներգործող հանդիսանա նման դեպ-
քերում : Հակառակ դեպքում մի շարք
տաղանդներ և յերիտասարդ տաղանդ
ներ, կարող են խորտակվել, վոչնչա
նալ : Վերջին ժամանակ յես գործ եմ
ունեցել մի շարք գրողներ ի հետ, վո-
րոնց գեղարվեստական ստեղծագոր-
ծության վորակը նշանակալից չա-
փով իջել է : Մասնավորապես միան-
գամայն անհասկանալի յես, թե ինչ-
պես վարող եր «Մոլոդայա Գվարդ-
իան» հրատարակել Ուտկինի «Պաշտե
լի մանկություն» պոեմը, ուր նա
բանաստեղծորեն պատկերավորում է
մորաբրոջ մորթելու փորձը...

Այլ արևնակ. Ժարովը, վորին յես
մեկ անգամ «փրկել եմ», յերբ նրան
փորձում եյին «լիկվիդացիայի» յեն-
թարկել, ըստ յերևույթին քիչ է աշ-
խատում իր վրա : Ինչ վոր ժամա-
նակ, այդպես պատահեց և
Մալաչկինի հետ, վոր իր վեր-
ջին վեստում մեր վողջ սոցիա-

լիտական շինարարությունը կար-
ծես ծուռը հայելու մեջ է ներկայաց-
նում : Մեր տաղանդավոր դրամա-
սուրբ Աֆինոգենովի հետ ևս դիպ-
վածք պատահեց. այն պիեսը, վոր
նա տվեց, չափից ավելի մտացածին
է և ինքը, հեղինակն է խճճվել ամեն
տեսակի «ստույթյան» մեջ : Ըստ յերե
վոյթին, նա վերջերս քիչ է ուսում-
նասիրել խորհրդային իրականու-
թյունը :

Թվում է, հարցը պետք է սուր
կերպով դնել : Յեթե դրականու-
թյունը պետք է ոժանդակի մեզ հաղթահա-
բելու վաստիտալիտական մնացորդ-
ները մարդկանց գիտակցության
մեջ, ապա հարկավոր է նմանապես
վորոշ մնացորդներ հաղթահարել նա
յև վ գրողներ ի վորոշ խմբակներ ի գե-
տակցության մեջ (ժափահարություն
Յեր) :

Առաջին մնացորդը, դա՛ «իմ բանը
չէ, իմ գործը չի՛, ե՞նչ են անում ու-
ղիչները— ինձ չի հետաքրքրում,
միայն թե ինձ չդիպչեն» : Յես կար-
ծում եմ, վոր յեթե բանը հասել է գը-
րական կադմակերպություն ստեղծե-

ըսել, ապա հարկադար է, վարպետի
խորհրդային դրողները իրենք պաշտ-
պանեն դրողներին խորհրդային աշխ-
կարմտիերպութեան պատիվը, վոր-
պետի նրանք հետևեն արատազրու-
թեան վորակին և իրենց հասարակա-
կան կարծիքի, իրենց քննադատու-
թեան սրբն ուղղեն նրանց դեմ, ով-
քեր չեն ուզում աշխատել: Գրողները
մեղանում քիչ չեն: Միայն Մոսկվա-
յում նրանց թիվը հազարների յե հաս-
նում: Հարց է առաջանում, միթե⁹
դրողների կարմտիերպութեաններում
չկան գտաարկապոսաներ և սրբապ-
սարապ թրեմ յեղողներ: Մի բան գրե-
լով, նրանք հանգատանում են գրա-
նով և այնուհետև անում են այն,
«ինչ. իմ ձախ կամ աջ վորտն է ցան
կանում» և այսպես են մտածում՝
«կուպեմ կգրեմ, կուզեմ՝ վոչ»: Այդ
պիսի գրողների դեմ պետք է ուղղել
գրական փարմակիերպութեանների հա-
սարակական կարծիքը: Չե՞ վոր խոր
հրդային գրող ընեկք մեծ պատիվ է:
Մասինք արե՛րին դուք պետք է քնու-
նեք խորհրդային դրողների կազմա-
կերպութեան կանոնադրութեանը:

Մարերի յետում չե նաև խորհրդա-
յին դրողներին միութեան համամիու-
թենական համագումարը: Դուք
պետք է այդ կազմակերպութեան
հիմքը դնեք: Յեմ միանգամայն բնա-
կան է, վոր գրական միջախոսում
յեղած վերև մասնանշիած հոռի
մնացորդների դեմ մղվող կռիվ հար-
ցրն աթմ պետք է դրվի առաջել վրճ
ոսկան, քան դրվել է այն մինչև
սրս:

Պետք է մտածել նմանապես և աշ-
խատանքի մեթոդների մասին: Կազմ-
կամխան քիչ է զբաղվում ստեղծա-
դրածական հարցերով: Նրա դժբախ-
տութեանը կայանում է նրանում, վոր
նա ծանրաբեռնում է իրեն սուրբյա արն
տեսական և կազմակերպչական դոր-
ծերով: Յեթե իրսելու լինենք Ա՛րդ-
ժուս համագումարի վորոշումներից
բղխող աշխատանքի մեթոդների վե-
րակառուցման խնդիրները մասին,
ապա այդ վերակառուցումը պիտի
կայանա նրանում, վորպետի
դեն չարավի անվերջ ժողովարանու-
թեանը: Գրողներին պետք չեն սովո-
րական ժողովները (յե՛րկարատև ծա

փահարութք յունենի), նրանց հարկւ-
վոր են զբույցներ ստեղծազորձական
հարցերի շուրջը: Առանձին ընկերնե-
րին ոժանդակելու գործը պիտի կազ-
մակերպվի վոչ միայն կազմկոմիտեյի
քարտուղարութեան անդամների կող-
մից, այլև պիտի կազմակերպվի միա-
տեղ ընկերական ոժանդակութեան:
Յես կարծում եմ, վոր յերիտասարդ
գրողներին (և վոչ միայն յերիտա-
սարդ գրողներին) շատ կոզներ կոն-
սուլտացիան: Իհարկե, վոչ այնպիսի
կոնսուլտացիա, յերբ հատուկ կոն-
սուլտանտ ե նստած, վորը խոր-
հուրդներ ե տալիս և արձանագրու-
թյուններ գրում, այլ վորպեսզի հը-
նարավորութեան լինի գալ, հալարք-
վել մի խումբ ընկերների հետ, վո-
րոնց դու ինքդ այդ բանի համար
ոմենից ավելի համարպատասխան ես
գտնում, կարողաս նրանց քո վեր-
վածքի այս կամ այն հատվածը կամ
պատմես սյուժեն, պատմես, ինչ ես
ուզում գրել և խորհուրդ հարցնես՝
արժի՞ արդյոք ընդհանրապես այդ
թեմայի վրա աշխատել: Դա շատ
կոզնի, միայն թե վոչ մի պաշտոնա-

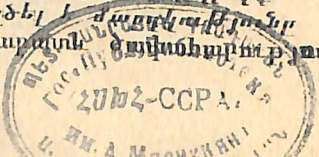
կոնսուլթանտ հարկավոր չի մտցնել:
Յեթե կազմկոմիտեն այս գծով գնա-
ցած լիներ, կոնկրետ գեղարվեստա-
կան ստեղծագործութեանները քնն-
նութեան աններու, առանձին գը-
րողներին ոժանդակութեան ցույց տա-
լու գծով և կազմակերպած լիներ
բարձրորակ կոնսուլտացիա, այն ժա-
մանակ նա իրագործած կլիներ իր
ֆունկցիան: Համազօւմարի նախոր-
յակին կազմկոմիտեն այս գծով պի-
տի վերսկսուլցի իր աշխատանքը:
Հիմնական կանոնը պիտի լինի— կոր
չի ժողովարանութեանը, ավելի
շատ ստեղծագործական աշխատանք:

Յե՛լս մի խորհուրդ. ազատվել
«յուրաքիչների» սկզբունքից (ծափա-
հարութք յունենի): Ասում են խմբա-
կայնութեան չկա, փորձեցե՛ք հապա
վորե՛ք տեղ քննադատել մեկին: Իս-
կույն և յեթ հայտնվում են «յուրա-
քիչները» և սարի պես պաշտպան
են դուրս գալիս՝ ճիշտ ե թե ճիշտ չե
քննադատութեանը, բայց «մեր մար
դուն մի դիպչի» (ծափահարու-
թյուններ): Իժարատարար, այս բա-
նը հաճախ ե տեղի ունենում: Պետք
ե անխնա կերպով քել անսկզբունք

պոլիտիկներին, վորոնք թանգ
դնաստութիւն գրականութեան շահ
այլ իրենց անձնական շահերից յ
լով, պատրաստ են սրան գովարա
և մյուսին թաղել (ծափահարութեան
ներ) : նրանք գովարանում են նրան,
ում յերեկ հայհոյում էջին, և հայ
հոյում են նրան, ում յերեկ յերկինք
էջին բարձրացնում : Այդպիսի պոլի
տիկներ գրական կազմակերպու
թյունների համար մեզ հարկավոր
չեն : Թող նրանք աղատաբանե աշգ
սովորութեաններից, սովորեն աշխա
տել խիական ձևով, բոլլեկիւրեն, և
ապա մուտք գործեն գեղարվեստա
կան գրականութեան առարկե :

Մենք բոլորս համոզված ենք, վոր
Սորհրդային Միութեան գրողները,
վորոնք մեզ մոտ և արտասահմա
նում, հայանի մի ամբողջ շարք մեծ
գեղարվեստական դործեր են ստեղ
ծել, արիութեան, ում և համառու
թյուն կունենան բարձրացնելու մեր
գեղարվեստական աշխատութեանն
րը գեղարվեստի բարձրագույն գա
ղաթնակետին, վորպիսիք յերեկից
ստեղծել է մարդկութեանը (բուն
յերկարտան թանգարութեաններ) :

Կ'ան.
Յ. թ.
ցած
կյա
նը

« Ազգային գրադարան

NL0166139

